

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Uutta suuntaa etsimässä

Näkökulmia viittomakielen tulkkien alan vaihtamiseen

Taru Leinonen

Viittomakielentulkin koulutusohjelma (240 op)

huhtikuu / 2015

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Viittomakielentulkin koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Taru Leinonen	Sivumäärä 60 ja 7 liitesivua
Työn nimi Uutta suuntaa etsimässä. Näkökulmia viittomakielen tulkkien alan vaihtamiseen.	
Ohjaava opettaja Zita Kóbor-Laitinen	
Työn tilaaja ja työelämäohjaaja Suomen Viittomakielen Tulkit ry, Emilia Norppa	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö käsittelee viittomakielen tulkkien sekä kirjoitustulkkien alanvaihtosuunnitelmia, mistä oli kesällä 2014 tehty kysely. Työn tilaaja on Suomen Viittomakielen Tulkit ry (SVT), joka toteutti tämän kyselyn yhteistyössä Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmän (TTYR) kanssa. Opinnäytetyön osana toteutettiin uusintakysely, sillä SVT ja TTYR halusivat kartoittaa tilannetta uudelleen. Uusintakyselyn avulla tahdottiin nähdä, oliko tilanteessa tapahtunut muutosta kyselyiden välillä.</p> <p>Kysely toteutettiin Webropol-verkkoalustan kautta ja se oli avoinna vastauksille 19.1.–4.2.2015. Kyselyn linkkiä levitettiin SVT:n internetsivujen, Facebook-sivujen sekä sähköpostilistojen välityksellä. Kyselyyn vastasi yhteensä 188 henkilöä, joista osa toimi viittomakielen tulkkina, kirjoitustulkkina tai molemmissa ammateissa. Opinnäytetyössä esitellään kyselyn tuloksia ja verrataan niitä SVT:n ja TTYR:n toteuttamaan kyselyyn.</p> <p>Uusintakyselyllä haluttiin kartoittaa, ovatko aiemman kyselyn aikaan alanvaihtoa suunnitelleet tulkit toteuttaneet suunnitelmansa ja onko alanvaihtajia mahdollisesti tullut kyselyiden välillä lisää. Nämä olivat myös opinnäytetyön tutkimuskysymykset. Lisäksi tilaajan toiveesta esitettiin muutamia kysymyksiä esimerkiksi siitä, kuinka paljon tulkit pitävät kalenteriaan auki viikon aikana. Tietoperustassa esitellään tutkimusta viittomakielen tulkkien alan vaihtamisesta vuosien 1998–2014 välillä.</p> <p>Tutkimuksesta kävi ilmi, että kirjoitustulkkien alanvaihtosuunnitelmat eivät olleet muuttuneet kyselyiden välillä, kun taas viittomakielen tulkeilla vaihtelua esiintyi melko paljon. Eroja alanvaihtajien määrässä kyselyiden välillä oli hyvin haasteellista arvioida, sillä kysely ei tavoittanut kaikkia edelliseen kyselyyn vastanneita tulkkieja. Aktiivisesti alanvaihtoa suunnitelleiden prosentuaalinen määrä vastaajien keskuudessa oli noussut hieman aiempaan kyselyyn verrattuna. Muita suurempia eroja ei alanvaihtajien lukumäärässä ollut havaittavissa. Tähän mahdollisesti vaikutti lyhyt aikaväli kyselyiden välillä.</p>	
Asiasanat viittomakielentulkit, tulkkkaus, kirjoitustulkkkaus, alanvaihto	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Sign Language Interpreting

ABSTRACT

Author Taru Leinonen	Number of Pages 60 + 7
Title Looking for a New Direction. Views on Sign Language Interpreters Changing Their Field of Work.	
Supervisor Zita Kóbor-Laitinen	
Subscriber and Mentor Suomen Viittomakielen Tulkit ry, Emilia Norppa	
<p>Abstract</p> <p>In the summer 2014, a survey was made regarding sign language interpreters' and speech-to-text reporters' plans for changing their field of work. The survey was conducted by Suomen Viittomakielen Tulkit ry (SVT, the association for sign language interpreters in Finland) in co-operation with Tulkitoiminnan yhteistyöryhmä (TTYR, the co-operation group for interpretation operations in Finland). As part of this thesis a resurvey was carried out based on the original survey, since SVT and TTYR wanted to find out if the situation had changed after the first survey. The subscriber of the thesis is SVT.</p> <p>The resurvey was conducted by using the Webropol-platform and was open 19.1 - 4.2.2015. The link to the survey was published on the website and Facebook page of SVT and sent to interpreters' e-mail lists. The total number of respondents was 188. Most of them were sign language interpreters, some speech-to-text reporters and some worked in both professions. In the thesis the results of the resurvey are presented and compared with the results of the original survey, conducted by SVT and TTYR.</p> <p>One of the main objectives of the resurvey was to find out if the interpreters who were planning to change their field of work had carried out their plans. Another main goal was to find out if the number of the interpreters who change their field of work has increased between the surveys. These two topics were also the research questions of the thesis. In addition the subscriber wanted some new questions to be presented regarding for example how open the respondents kept their schedule during the week. In the theoretical section of the thesis, the earlier research of sign language interpreters' changing their field of work during the years 1998 to 2014 is presented.</p> <p>The results of the resurvey show that the plans for changing the field of work by speech-to-text reporters had not changed nearly at all. However, the plans of sign language interpreters had changed to some extent. It is very difficult to evaluate the differences in the numbers of interpreters who change their field of work, because the resurvey did not reach all of the original survey respondents. The percentage of the interpreters who were actively planning to change their field of work had risen a little comparing to the original survey. Other clear distinctions between the numbers of interpreters who change their field of work were not noticeable. This might have been affected by the fairly short period of time between the surveys.</p>	
Keywords sign language interpreters, interpreting, speech-to-text reporters, change of field of work	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	2
1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET	7
2.1 Aiheen rajaus ja tutkimuskysymykset	7
2.2 Yhteistyökumppanit	8
3 VIITTOMAKIELEN TULKKIEN ALANVAIHTO VUOSINA 1998–2014	9
3.1 Alalta lähtö ennen vuosituhannen vaihtumista	10
3.2 Alalta lähtö vuosituhannen vaihtumisen jälkeen	12
3.3 Humakista valmistuneiden viittomakielen tulkkien työtilanne 2009	13
3.4 Vuosina 2011–2013 valmistuneiden viittomakielen tulkkien työllistyminen	16
3.5 SVT:n ja TTYR:n kysely tulkkien alanvaihtosuunnitelmista 2014	17
4 UUSINTAKYSELYN TOTEUTUS	19
4.1 Kysymysten laadinta	20
4.2 Kyselyn julkistaminen	21
5 UUSINTAKYSELYN TULOKSET	22
5.1 Viittomakielen tulkkeina toimivien henkilöiden vastaukset	22
5.2 Kirjoitustulkkeina toimivien vastaukset	36
5.3 SVT:n ja TTYR:n kyselyn ja uusintakyselyn tulosten vertailu	37
6 POHDINTA	48
6.1 Vastaukset tutkimuskysymyksiin	48
6.2 Kyselyn onnistuneisuuden arviointi	50
6.3 Kyselyiden tulosten pohdinta	53
6.4 Tulosten vertailua aiempaan tutkimukseen alanvaihdosta	57
6.5 Aiheita jatkotutkimukselle	58
LÄHTEET	59
LIITTEET	61
Liite 1. SVT:n ja TTYR:n kyselyn kysymyslomake.	61
Liite 2. Uusintakyselyn kysymyslomake.	64

1 JOHDANTO

Tulkkausalalla on viime aikoina eletty suurten muutosten aikaa: 1. syyskuuta 2010 alkaen vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluiden järjestämisvastuu siirtyi kunnilta Kelalle (Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2014a). Vuoden 2014 alussa tulkkausten välitystoiminta keskitettiin Turkuun, Kelan Vammaisten tulkkauspalvelukeskukseen. Siirron yhtenä tavoitteena oli yhdenmukaisen palvelun varmistaminen asiakkaille asuinpaikasta riippumatta. (Salomaa 2013, 24.)

Suomen Viittomakielen Tulkit ry (SVT) julkaisi huhtikuussa 2014 Akavan Erityisalojen kanssa kannanoton Kelan keskitetystä välitystoiminnasta. Alla oleva sitaatti kannanotosta tiivistää tulkkausalalan tilanteen kuvausta Suomessa:

Akavan Erityisalat ja Suomen Viittomakielen Tulkit ry vaativat Kelaa korjaamaan pikaisesti tulkkivälitystä koskevat ongelmat. Toimimaton välitys haittaa tällä hetkellä merkittävästi sekä tulkkausta tarvitsevia että tulkkien työllistymistä.

Kannanotto 4.4.2014

Akavan Erityisalat AE ry, Suomen Viittomakielen Tulkit ry

Kelalle siirtynyt tulkkivälitys ei toimi

Tulkkausta tarvitsevia jää ilman apua, tulkit ajetaan työttömiksi

Kela ei ole saanut kuntoon kuulovammaisten tulkkauspalvelujen välitystä. Vain osa tulkkitilauksista menee läpi oikein ja riittävän nopeasti, vaikka Kela väittää palvelun jo toimivan.

Välitys keskitettiin vuoden vaihteessa paikallisilta yrityksiltä Kelan tulkkauspalvelukeskukselle. Itse palvelun Kela hankkii edelleen tulkkausyrittäjiltä.

Toimimaton välityspalvelu on suuri ongelma jäsentemme eli palvelua hoitavien tulkkien kannalta. Viittomakielialan yrityksiä on jo joutunut taloudelliseen ahdinkoon. Palkkalistoilla olevat tulkit, jotka ennen välityksen keskittämistä olivat täystyöllistettyjä, ovat odotelleet tilauksia tyhjen kalentereiden äärellä. Kestämätön ”työn häviäminen” on jo johtanut jäsentemme vakaviin toimeentulo-ongelmiin. (Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2014b.)

Lainauksesta esille nouseva huoli taloudellisesta tilanteesta ja välittyvien toimeksiantojen määrästä on saattanut hyvinkin vaikuttaa osaltaan tulkkien alan vaihtamiseen.

Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmä (TTYR) huolestui tulkkien alanvaihtosuunnitelmista, ja päätti toteuttaa tilannetta kartoittavan kyselyn, joka tehtiin yhteistyössä Suomen Viittomakielen Tulkit ry:n (SVT) kanssa kesällä 2014. Kohderyhmänä olivat viittomakielen tulkit sekä kirjoitustulkit. Kysely (Liite 1) sisälsi taustakysymyksien lisäksi kysymyksiä muun muassa tulkkien senhetkisestä työtilanteesta ja siitä, miksi ja miten mahdollisia alanvaihtoja suunniteltiin tai toteutettiin. Opinnäytetyöni tavoitteena oli tuottaa tälle kyselylle uusintakysely tilanteen kartoittamiseksi uudelleen ja tilaajana toimii SVT. Opinnäytetyössä esittelen tämän kyselyn tuloksia sekä vertaan niitä aiemman kyselyn tuloksiin. Lisäksi esittelen aiempaa tutkimusta viittomakielen tulkkien alan vaihtamisesta.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET

Kuten johdannossa mainitsin, oli opinnäytetyöni keskeinen osa toteuttaa SVT:lle uusintakysely koskien viittomakielen tulkkien sekä kirjoitustulkkien tämänhetkistä alanvaihtotilannetta. Tavoitteena oli kyselyn avulla etenkin kartoittaa, ovatko alanvaihtoa suunnitelleet tulkit toteuttaneet suunnitelmansa ja onko alanvaihtajia tullut mahdollisesti lisää. Vertailen opinnäytetyössäni myös kahden kyselyn vastauksia toisiinsa. Opinnäytetyösopimuksessa opinnäytetyöni tavoitteeksi on kirjattu alanvaihdon tendenssin ja syiden selvittäminen 2000-luvulla. Tätä tavoitetta olen toteuttanut kyselyn ja tietoperustan kautta.

2.1 Aiheen rajausta ja tutkimuskysymykset

Tilaajan edustajana toimi SVT:n puheenjohtaja Emilia Norppa, joka ilmoitti heidän tilaavan opinnäytetyön sekä uusintakyselyn tulkkien alanvaihtosuunnitelmiin liittyen. Kyselyni perustui siis pitkälti alkuperäiseen kyselyyn, joten rajausta tapahtui lähinnä uusien kysymysten kohdalla. Pohdimme myös yhdessä aiemman kyselyn toteuttaneen työryhmän edustajien kanssa, mitkä kysymykset olisivat olennaisia nimenomaan alanvaihdon kannalta. Kiinnostavia dokumentoitavia asioita olisi ollut paljon, mutta kaikki työryhmässä ehdotetut kysymykset eivät suoranaisesti liittyneet alanvaihtamiseen.

Täysin vastaavaa tutkimusta viittomakielen tulkkien alanvaihdosta ei ole näitä kahta kyselyä ennen tehty. Aiempaa tutkimusta aiheeseen liittyen on toteutettu ennen ja jälkeen vuosituhaten vaihteen. Aihe on tarkemmin ollut alalta poistuminen, eikä niinkään alanvaihto. Syyt kuitenkin olivat mielestäni usein samankaltaisia, vaikka alan vaihtamisen sijasta puhuttiinkin alalta jättäytymisestä tai tulkin töiden lopettamisesta. Esittelen opinnäytetyöni kolmannessa luvussa aiempaa tutkimusta aiheeseen liittyen: Heidi Nybergin ja Anne Pelttarin (1998) kartoituksen viittomakielen tulkkien työstä jättäytymisestä, Elina Alasen ja Hanna Laurosen (2001) selvityksen siitä, miksi viittomakielen tulkit eivät jää alalle sekä Elina Nikoskisen (2010) tutkimuksen Huma-

nistisesta ammattikorkeakoulusta (Humak) valmistuneiden viittomakielen tulkkien työelämään sijoittumiseen liittyen. Lisäksi esittelen Saara Saarikon ja Heta Suonpään (2014) opinnäytetyön vastavalmistuneiden viittomakielen tulkkien työllistymisestä.

En kokenut viittomakielen tulkin ammatin määrittelyn olevan tarkoituksenmukaista, kun tilaajanani kuitenkin toimii viittomakielen tulkkien oma järjestö. Lisäksi olettaisin, että opinnäytetyöstäni pääsääntöisesti kiinnostuvat henkilöt, jotka tietävät viittomakielen tulkin tai kirjoitustulkin ammasteista jo ennestään. Tässä opinnäytetyössä käytän yleistermiä *tulkki* käsitellessäni viittomakielen tulkkeina toimivia henkilöitä sekä kirjoitustulkkeina toimivia henkilöitä.

Työni tutkimuskysymykset ovat:

1. Ovatko alanvaihtoa suunnitelleet henkilöt toteuttaneet suunnitelmansa?
2. Onko alanvaihtajien lukumäärään tullut muutoksia Suomen Viittomakielen Tulkit ry:n 2014 kesällä toteuttamaan kyselyyn verrattuna?

2.2 Yhteistyökumppanit

Työni tilaajana toimiva Suomen Viittomakielen Tulkit ry perustettiin vuonna 1982 ja se toimii viittomakielen tulkkien valtakunnallisena etujärjestönä. Yhdistys on kuulunut Akavan Erityisalojen ammattiliittoon vuodesta 2006 lähtien. SVT:n tarkoituksena on ammattiyhdistyksenä toimimisen lisäksi olla linkkinä jäsenten välillä sekä edistää tulkkitoimintaa Suomessa. Jo perustamisesta lähtien SVT:n tavoitteena on ollut tulkkien perusturvan parantaminen. (Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2014c.)

Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmä on yhteistyöelin, joka keskittyy tulkki- ja tulkkauspalvelun kehittämiseen antaen niistä lausuntoja ja suosituksia. Viime vuosina vaikuttaminen on keskittynyt Kelan tulkkaus- ja välityspalvelutoimintaan. Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmää ylläpitää neljä järjestöä: Kuurojen Liitto ry, Kuuloliitto ry, Suomen Kuurosokeat ry sekä Suomen Viittomakielen Tulkit ry. Mukana yhteistyössä ovat myös Diakonia-ammattikorkeakoulu, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Suomen Kirjoitus-

tulkit ry, Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry, Kuurojen Palvelusäätiö ry sekä Svenska hörsselförbundet rf. Yhteistyöryhmän yhtenä tavoitteena on nostaa esille asiakkaiden ajatuksia ja kokemuksia tulkkipalveluun liittyen. Tehtäviin on tähän asti kuulunut myös tulkkirekisterin ylläpito. (Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmä 2015.) Asiaan on kuitenkin tulossa muutos. TTYR:n ja Kelan yhteisessä kokouksessa 4.3.2015 päätettiin, että tulkkirekisteri lakkautetaan vuoden loppuun mennessä. Jatkossa oppilaitokset eivät lähetä TTYR:lle todistuksia valmistuvien opiskelijoiden pätevyydestä, vaan palveluntuottaja lähettää todistukset opintorekisteriotteineen Kelalle sitten kun rekrytointi on tapahtunut. TTYR:llä on työryhmä, joka pohtii tulevaisuuden tulkkirekisterin muotoa sekä koko rekisterin tarpeellisuutta. (Salmi 2015.)

Yhteistyö opinnäytetyöni sekä uusintakyselyn suhteen tapahtui pitkälti SVT:n edustajan Emilia Norpan välityksellä. Lisäksi olin avointen vastausten analysointivaiheessa yhteydessä Kuurojen Liiton erityisasiantuntija Marika Rönnerbergiin, sillä hän kokosi edellisen kyselyn raportin. Pyrkimyksenäni nimittäin oli tuottaa tilaajalle mahdollisimman samanlainen yhteenveto kyselyn tuloksista, jotta tuloksia voitaisiin paremmin vertailla.

3 VIITTOMAKIELEN TULKKIEN ALANVAIHTO VUOSINA 1998–2014

Viittomakielen tulkkien alanvaihtoa on aiemmin tutkittu esimerkiksi termeillä työstä jättäytyminen, alalta lähteminen tai tulkin töiden lopettaminen (Nyberg & Pelttari 1998; Alanen & Lauronen 2001). Kyseessä on joka tapauksessa tulkkialalta poistuminen, tapahtui se sitten alaa vaihtamalla tai esimerkiksi työttömäksi jättäytymällä. Aiemmat tutkimukset painottuvat vuosituhaten vaihteeseen, jolloin esimerkiksi työympäristö ja työskentelyn muodot ovat olleet hyvin erilaisia. Elina Nikoskisen (2010) tutkimus Humakista valmistuneiden viittomakielen tulkkien työllistymiseen on toteutettu vuoden 2009 aikana, jolloin tulkkipalveluiden järjestämisvastuu oli Kelan sijasta vielä kunnilla.

Kelan ajalta tutkimusta ovat tehneet Saara Saarikko ja Heta Suonpää (2014), aiheenaan Humanistisesta ammattikorkeakoulusta (Humak) ja Diakonia-

ammattikorkeakoulusta (Diak) vuosien 2011–2013 välillä valmistuneiden viittomakielen tulkkien työllistyminen. Lisäksi Humakissa on jälleen tehty tutkimusta vuosina 2011–2013 valmistuneiden opiskelijoiden työllistymisestä (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2015). Tutkimusta ei kuitenkaan vielä virallisesti julkaistu tämän opinnäytetyön kirjoittamisen aikaan. Lisäksi Marjukka Kainulainen ja Ina Immonen (2014) dokumentoivat opinnäytetyössään keskitetyn välityskeskuksen tuomaa muutosta tulkipalveluntuottajien sisäisten välittäjien näkökulmasta. Tämän kartoituksen tuloksia en kuitenkaan esittele opinnäytetyössäni tätä mainintaa enempää.

3.1 Alalta lähtö ennen vuosituhannen vaihtumista

Heidi Nybergin ja Anne Pelttarin kyselyyn (1998) viittomakielen tulkkien työstä jättäytymiseen vastasi 53 henkilöä. Vastaajat olivat toimineet aiemmin viittomakielen tulkkina tai tekivät tulkin töitä vieläkin, mutta satunnaisesti. Töiden lopettamisen jälkeen vastaajat tekivät suurimmaksi osaksi terveys- ja kuntoutuspalveluihin liittyvää työtä. Uusia ammatteja olivat muun muassa sairaanhoitaja, kuntoutusohjaaja, toimintaterapeutti, kuntoutusyksikön lastenneurologi, palvelupisteinhoitaja sekä kuulovammaisten koulun tuntiopettaja. Vastaajista 14 opiskeli ja heistä 8 jatkoi opiskeluiden ohella tulkkina tai opettajana. Opiskelualoja olivat muun muassa talousala, luokanopettajakoulutus, englannin kääntäminen ja tulkkaus, lähihoitajakoulutus sekä puheterapia. (Nyberg & Pelttari 1998, 8, 25–26.)

Suurin vaikutus tulkin töiden lopettamiseen oli työsopimuksellisilla syillä (28/53, n. 53 %) sekä muilla kuin kyselyn vaihtoehdoissa esitetyillä syillä (28/53, n. 53 %). Henkilökohtaisiin sekä omiin tulkkaustaitoihin liittyvät syyt vaikuttivat 21 (n. 40 %) vastaajan työstä jättäytymiseen. Nyberg ja Pelttari kuitenkin muistuttavat, että henkilökohtaiset syyt sekä muut syyt saattavat olla samankaltaisia. Itsestä riippumattomat syyt – esimerkiksi tulkipalvelun tarpeettomuus omalla asuinalueella – vaikuttivat 16 vastaajaan (n. 30 %). Vastaajista 14 (n. 26 %) koki työsuhteisiin liittyneiden epäkohtien vaikuttaneen töiden lopettamiseen. Työyhteisöön liittyvät syyt vaikuttivat 10 (n. 19 %) vastaajaan. Viimeksi mainituissa syissä lienee Nybergin ja Pelttarin mukaan myös samankaltaisuuksia. (mt., 32.)

Työolosuhteisiin liittyvistä syistä töistä jättäytymiseen mainittiin muun muassa ergonomia, asiakkaiden puutteellinen taito tulkin käytöstä, valmistautumisen vaikeus sekä epäsäännölliset työajat. Työyhteisöön liittyviä tekijöitä olivat esimerkiksi työyhteisön puute sekä roolin tai toimenkuvan epäselvyys. Omiin tuntemuksiin tai tulkkaustaitoihin liittyviksi syiksi todettiin esimerkiksi mielenkiinnon lopahtaminen alan suhteen sekä tunne omien kieli- tai tulkkaustaitojen riittämättömyydestä. (mt., 33–35.)

Lisäksi vastaajien työstä jättäytymiseen vaikuttivat työsopimukselliset syyt ja niihin liittyen etenkin palkanmaksun ongelmat, minkä mainitsi noin 36 % vastaajista. Palkanmaksu koettiin hitaaksi ja epäsäännölliseksi. Noin 38 % vastaajista ilmoitti alhaisen palkkatason tai palkkausongelmien vaikuttaneen työtä jättäytymiseensä. Palkattoman työn määrä nähtiin liian suurena, jolloin työhön käytetty aika ja siitä saatu palkka eivät kohdanneet. Myös päiväpalkkaa sekä palkkojen eriarvoisuutta kritisoitiin vastauksissa. Muita työsopimuksellisia ongelmia mainitsi noin 11 % (6/53) vastaajista. Yhdeksi syyksi koettiin viittomakielen tulkkien turvattomuus työmarkkinoilla käytävien palkkaneuvotteluiden suhteen. Muita ongelmia olivat yhteisten työsopimuskäytäntöjen ja sosiaalietuuksien puute. (mt., 37–39.)

Tulkin työn rasittavuus nähtiin yhtenä syynä töiden lopettamiselle; sen tai iän vaikuttamisen töiden jättämiseen mainitsi 15 henkilöä. Rasittavuus koettiin sekä henkisenä että fyysisenä. Kuusi vastaajaa tunsivat itsensä liian vanhaksi tulkkausosalalle, mutta vastaajista vain kolme oli yli 50-vuotiaita. Muita syitä töistä jättäytymiselle olivat muun muassa ongelmat työn jatkuvuuden suhteen, tulkkaustyön keskeyttänyt äitiysloma tai muutto toiselle paikkakunnalle. Useiden vastaajien mukaan lopettamispäätökseen vaikutti se, että muu työ on tuntunut varmemmalta tai kiinnostanut enemmän kuin tulkkausala. Muita vaikuttavia tekijöitä olivat elämäntilanne sekä liian pienet mahdollisuudet uralla etenemiseen. (mt., 39–43.)

Noin 66 % (35/53) vastaajista aikoi jatkaa tulkin töitä tulevaisuudessa, kun taas noin 9 % (5/53) ei ajatellut enää jatkavansa. Vastaajista noin 23 % (12/53) ei osannut sanoa tulevaisuuden työsuunnitelmistaan. Osa vastaajista teki kyselyn aikaan tulkin töitä sivutoimisena, ja heistä 20 ei suunnitellut lopettavansa työskentelyä. He kokivat viittomakielen tulkin työn kiinnostavaksi sekä mielekkääksi vaihteluksi arkeen nähden. (mt., 44.)

3.2 Alalta lähtö vuosituhannen vaihtumisen jälkeen

Elina Alanen ja Hanna Lauronen tutkivat viittomakielen tulkkien alalta lähtöä kyselyn keinoin. Tutkimus oli osa Humakin viittomakielen tulkkien koulutus- ja työelämäprojektia vuodelta 2001. Projektin tavoitteena oli saada viittomakielen tulkkien työolosuhteita parannettua, jotta alalta poistuminen voitaisiin pysäyttää. Tällöin nimittäin arvioitiin, että vain kolmasosa koulutetuista viittomakielen tulkeista jäi alalle. (Alanen & Lauronen 2001, 1–2.)

Kyselyn kohdejoukkona olivat tulkin työn lopettaneet henkilöt, jotka olivat käyneet kolmivuotisen koulutuksen. Kyselyyn vastasi yhteensä 32 henkilöä. Vastaajista 53 % oli toiminut päätoimisena ja loput vastaajista sivutoimisena. Freelance-tulkkina oli toiminut 59 % vastaajista. Alanvaihdon syyksi 69 % vastaajista mainitsi työoloihin liittyvät seikat, kuten työn epäsäännöllisyyden. Tämä ilmeni esimerkiksi kesätyöttömyytenä sekä töiden painottumisena iltoihin ja viikonloppuihin. Ongelmia aiheuttivat myös työyhteisön ja fyysisen työpaikan puute sekä työn yksinäisyys. Lisäksi mainittiin pelko töiden riittämisestä, varmemman tulevaisuuden kaipuu, ammatin heikko arvostus sekä tulkin ammattikuvan epäselvyys, minkä johdosta tulkkaus saatettiin sekoittaa sosiaalityöhön. (mt., 25–26, 30, 33.)

Palkkaukseen liittyvät ongelmat nosti esille 38 % vastaajista. Palkka koettiin epäsäännölliseksi sekä alhaiseksi ja usein palkasta joutui epäselvien palkkaehtojen vuoksi taistelemaan. Vastaajista 22 % koki ongelmia viittomakielen tai tulkkaustaitojensa osalta. Tunteet taitojen huonoudesta aiheuttivat stressiä sekä riittämättömyyden ja pätemättömyyden tunteita. Vastaajista 9 % mainitsi puutteet koulutuksessa. Koulutusta ei koettu riittävän motivoivaksi tai työelämän tarpeita vastaavaksi. Henkilökohtaisiin syihin vetosi 56 %. Vastaajat esimerkiksi tunsivat, ettei tulkin ammatti sopinut heille tai että perheen ja epäsäännöllisen työn yhteensovittaminen oli liian haasteellista. Muita syitä olivat toinen työ tai opiskelu, äitiysloma tai hoitovapaa, toisesta ammatista kiinnostuminen sekä uusien haasteiden kaipaaminen. Osa vastaajista oli valinnut tulkikoulutuksen viittomakielen oppimisen vuoksi. Itse tulkin työ ei heitä kiinnostanut. (mt., 33.)

Tulkin töistä jättäytymisen jälkeen suurin osa vastaajista oli opiskellut. Muita yleisimpiä vaihtoehtoja vastaajien keskuudessa olivat äitiysloma, viittomakielen opetus tai muihin töihin siirtyminen. Lisäksi osa vastaajista työskenteli muulla viittomakieleen liittyvällä alalla, kuten kuulovammaisten koulussa tai viittomakielen tutkimuksen parissa. 26 vastaajaa (81 %) käytti viittomakieltä kyselyn aikaisessa työssään. (mt., 38–39.)

Vastaajista 13 ilmoitti tekevänsä vielä tulkin töitä, ja loput 19 ei enää työskennellyt viittomakielen tulkkina. Vastaajien mukaan viittomakielen tulkin työ vaatisi muutoksia, jotta he voisivat harkita alalle palaamista. He toivoivat etenkin parannusta palkkaukseen sekä vakituisuutta työsuhteisiin, mikä takaisi lomat ja sosiaaliturvan. Viittomakielen tulkkien työssä jaksamiseen vaikuttivat negatiivisesti muun muassa epäsäännölliset työajat, työyhteisön puute sekä palkka. Freelancer-tulkit saivat palkan tekemiensä tuntien mukaan, jolloin tulot olivat epävarmat. Työtyytyväisyyteen vaikutti myös ammatin arvostus sekä vaihtelevat käsitykset tulkin työnkuvasta. Tutkimustulokset osoittivat, että tulkin työ on raskasta. Useiden rasittavuustekijöiden myötä työntekijä väsyi. Alanvaihtoon huomattiin vaikuttavan useampi tekijä, eikä yhtä tiettyä syytä voitu nimetä. (mt., 41, 45–47.)

3.3 Humakista valmistuneiden viittomakielen tulkkien työtilanne 2009

Elina Nikoskinen (2010) tutki Humakista valmistuneiden viittomakielen tulkkien työelämäänsä sijoittumista, koulutuskokemuksia sekä jatko-opintosuunnitelmia. Tutkimus toteutettiin postikyselynä, joka lähetettiin kaikille Humakin viittomakielen tulkin koulutusohjelmasta vuosina 2001–2008 valmistuneille henkilöille. Kohdejoukosta tavoitettiin 200 henkilöä, ja vastauksia tuli yhteensä 110. Vastausprosentiksi määrittyi siis 55 %. (Nikoskinen 2010, 31.)

Keväällä 2009 vastaajien valmistumisesta oli kulunut viidestä kuukaudesta yhdeksään vuoteen. Vastaajista 80 % ilmoitti monivalintakysymyksessä olevansa palkkatyössä. Lukuun on laskettu mukaan myös ne vastaajat, jotka valitsivat kysymyksessä toisenkin vastausvaihtoehdon. Pelkästään palkkatyötä vastasi tekevänsä 67,3 % vastaajista. Vain yksi vastaajista oli päätoiminen opiskelija, mutta reilu 9 % opiskeli sekä

oli palkkatyössä. Perhevapaalla oli 12,7 %, joista vajaa 2 % ilmoitti myös palkkatyöstä. Työttömänä vastaajista oli 2,7 %, mutta yksi vastaajista valitsi toisenkin vaihtoehdon työttömyyden lisäksi. Vastaajista kolme toimi freelancerina, kolme yrittäjänä sekä yksi vapaaehtoistyöntekijänä. Kun palkkatyön tekijät, freelancerit, yrittäjät sekä muu vaihtoehdon vastanneet laskettiin yhteen, työllisyysprosentiksi muodostui lähes 86 %. Vaikutti siis siltä, että työllistymistilanne oli yhtä hyvä sekä nuorille että aikuisille valmistuneille viittomakielen tulkeille. Valmistumisvuodella ei myöskään ollut eroa työllistymisen kannalta. (mt., 56–58.)

Jo valmistumishetkellä töissä oli 59,1 % vastaajista ja 23,6 % työllistyi välittömästi valmistumisensa jälkeen. Yli 13 % työllistyi puolen vuoden sisällä valmistumisestaan. Näin ollen puolessa vuodessa oli työllistynyt yhteensä 96,4 % vastaajista. Kaksi vastaajaa sai töitä kahden vuoden sisällä valmistumisestaan ja yksi vastaaja yli vuoden kuluttua valmistumisestaan. Ainoastaan yksi vastaajista ei ollut työllistynyt aineistonkeruuseen mennessä. Tutkimuksen mukaan nuorilla meni työllistymiseen hieman enemmän aikaa kuin aikuisopiskelijoilla. Helsingistä valmistuneilla töiden saaminen kesti hieman kuopiolaisia kauemmin. Vastaajia, joilla työt alkoivat aikaisintaan puolen vuoden sisällä valmistumisesta, oli Helsingistä valmistuneista 21,3 % ja Kuopiossa 13,1 %. Tähän Nikoskinen (2010) pohti syyksi sitä, että koska pääkaupunkiseudulla on enemmän työmahdollisuuksia, on siellä mahdollisesti myös enemmän kilpailua. (mt., 61–62.) Tämä tulos sisältää kuitenkin ennakko-oletuksen siitä, että Kuopiosta valmistuneet sijoittuvat Itä-Suomeen ja Helsingissä opiskelleet pääkaupunkiseudulle, vaikka näin ei aina välttämättä ole.

Vastaajista 3,6 % ilmoitti olevansa työtön, ja 40 % vastaajista oli ollut jossakin vaiheessa työuraansa työttömänä. Kuopiosta valmistuneiden keskuudessa työttömyyttä esiintyi enemmän kuin Helsingistä valmistuneiden. Usein viittomakielen tulkkien työttömyys esiintyi kausiluontoisena, painottuen pitkälti kesäaikaan. Työttömyyden syiksi mainittiin työmarkkinoihin liittyvät seikat sekä henkilökohtaiset syyt. Työmarkkinatilanteen aiheuttamista syistä nostettiin esille etenkin määräaikaiset työsuhteet sekä keikkatyö freelancerina. Henkilökohtaisia syitä olivat muun muassa tunteet loman tarpeesta tai perhevapaasta sekä muutto toiselle paikkakunnalle. (mt., 62–65.)

Keväällä 2009 vastaajista 86,3 % (n=102) työskenteli pääsääntöisesti kokopäiväisesti. Osa-aikaisesti tai satunnaisesti työskenteli 13,8 %. Vastaajista 11 % (n=109) eli yhteensä 12 tulkkia vaihtoi alaa, ja puolet heistä päätyi sosiaali- ja terveysalalle. Syitä vaihtamiselle olivat henkilökohtaiset syyt, kouluttautuminen toiselle alalle tai aiempi koulutus, tulkkausalan työmarkkinatilanne sekä tulkin työn vaikutukset perheeseen. Alanvaihtajista 11 oli valmistunut nuorten koulutuksesta ja yksi aikuiskoulutuksesta. (mt., 74, 86–88.)

Pienissä yrityksissä sekä kuntien ja järjestöjen keskuksissa työskennelleet mukaan lukien tulkkipalvelukeskuksissa työskenteli yli 70 % vastaajista. Päätoimisia freelancereita oli vajaa 6 %. Tulkit toimivat suurimmaksi osaksi kokopäiväisissä ja vakituississa työsuhteissa, määräaikaisena toimi vajaa kolmasosa. (mt., 108–109.)

Nikoskinen (2010) toteaa, että joskus työuran alkuvaiheessa saatetaan tuntea epävarmuutta oman osaamisen suhteen. Vaativa asiakaspalvelutyö voi johtaa kuormittavuuden tunteisiin. Työkokemuksen myötä oppimista ja kehittymistä kuitenkin tapahtuu. Aloittelevat tulkit kaipaivat työuransa alussa tukea ammatillisuutensa kehittämisessä. Tutkimuksen tuloksista näkyi, että nuorten koulutuksesta valmistuneiden työurat olivat usein katkonaisia; työsuhteet olivat määräaikaisia ja työpaikan vaihdoksia ja työttömyysjaksoja esiintyi. Myös nuorten palkkataso oli aikuisia matalampi. (mt., 110–111.)

Mira Väisänen on toteuttanut aiheesta uusintatutkimuksen, jota ei ollut vielä julkaistu opinnäytetyön kirjoittamisen aikaan. Tutkimus toteutettiin kyselynä vuosien 2009–2013 välillä valmistuneille Humakin opiskelijoille: yhteisöpedagogeille, kulttuurituottajille sekä tulkeille (aiemmin viittomakielentulkki). Kyselyllä kartoitettiin muun muassa valmistuneiden opiskelijoiden työllistymistä, koulutuksen vastaavuutta työelämään sekä suunnitelmia jatko-opinnoille. Tutkimuksen mukaan tulkiksi (AMK) valmistuneista 97,2 % oli työllistynyt. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2015.) Tarkempia tuloksia ei vielä ollut saatavilla esimerkiksi siitä, oliko osa valmistuneista vaihtanut alaa.

3.4 Vuosina 2011–2013 valmistuneiden viittomakielen tulkkien työllistyminen

Saara Saarikko ja Heta Suonpää (2014) toteuttivat selvityksen Humakista sekä Diakista vastavalmistuneiden työllistymisestä opintojen jälkeen. Heidän työssään vastavalmistuneella tarkoitetaan vuosien 2011–2013 välillä valmistuneita viittomakielen tulkkeja. Tavoitteena oli kyselyn kautta muun muassa selvittää, löytyykö vastaavalmistuneille tulkkaustöitä. (Saarikko & Suonpää 2014, 6.)

Kysely lähetettiin 146 henkilölle, joista 106 vastasi kyselyyn. Vastausprosentti oli siis 72,6 %, mutta kaikista kyseisten vuosien aikana valmistuneista vastaajia oli 62,4 %. Vastaajista suurin osa (47 %) oli valmistunut vuonna 2013. Loput olivat valmistuneet vuosina 2012 (33 %) ja 2011 (20 %). Vastaajista 9 % (10/106) ei työllistynyt tulkkausalalle. Tulkkausalalle työllistyneistä (n=96) 43 % työllistyi 1–2 kuukautta valmistumisensa jälkeen. Heti valmistumisen jälkeen työllistyi 28 % ja 16 % työllistyi jo opiskeluidensa aikana; joko tulkkivälittäjäksi tai viittoma-opettajaksi. Yksi vastaajista sai työpaikan tulkkausalalta, kun hänen valmistumisestaan oli kulunut yli vuosi. (mt., 27–28)

Tulkkausalalle työllistyneistä (n=96) 91 ilmoitti palkkausperusteensa. Työsuhteista 57 % oli tuntityösopimuksia ilman tunti- tai palkkatakuuta. Kuukausipalkkaisina työskenteli 41 % vastaajista. Yksi vastaajista toimi tuntityöntekijänä tuntitakuulla ja yksi yksityisenä elinkeinoharjoittajana. (mt., 30–31.)

Kymmenestä vastaajasta, jotka eivät työllistyneet tulkkausalalle, kuusi ei ollut edes hakenut alan töitä. Vastaajista kuusi oli työllistynyt muualle, pitkälti sosiaali- ja terveysalalle. Loput neljä olivat joko jääneet työttömiksi, jatkaneet opiskelua tai jääneet äitiyslomalle. Osa vastaajista kertoi kokeneensa jo opintojen aikana, ettei tulkkausala sovi heille. He olivat kuitenkin päättäneet suorittaa opiskelunsa loppuun saakka. Vastaajista viisi ilmoitti, etteivät tulkkausalan työt kiinnosta heitä. Lisäksi työn epäsäännöllisyys mainittiin syyksi haluttomuudelle työllistyä tulkkausalalle. (mt., 39.)

Vastaajia oli pyydetty pohtimaan syitä sille, miksi eivät olleet työllistyneet tulkkausalalle. Esille nousi muun muassa Kelan kilpailutuksen kokeminen esteenä. Muita mainittuja syitä olivat esimerkiksi kiinnostuksen puute, perheen perustaminen, harjoit-

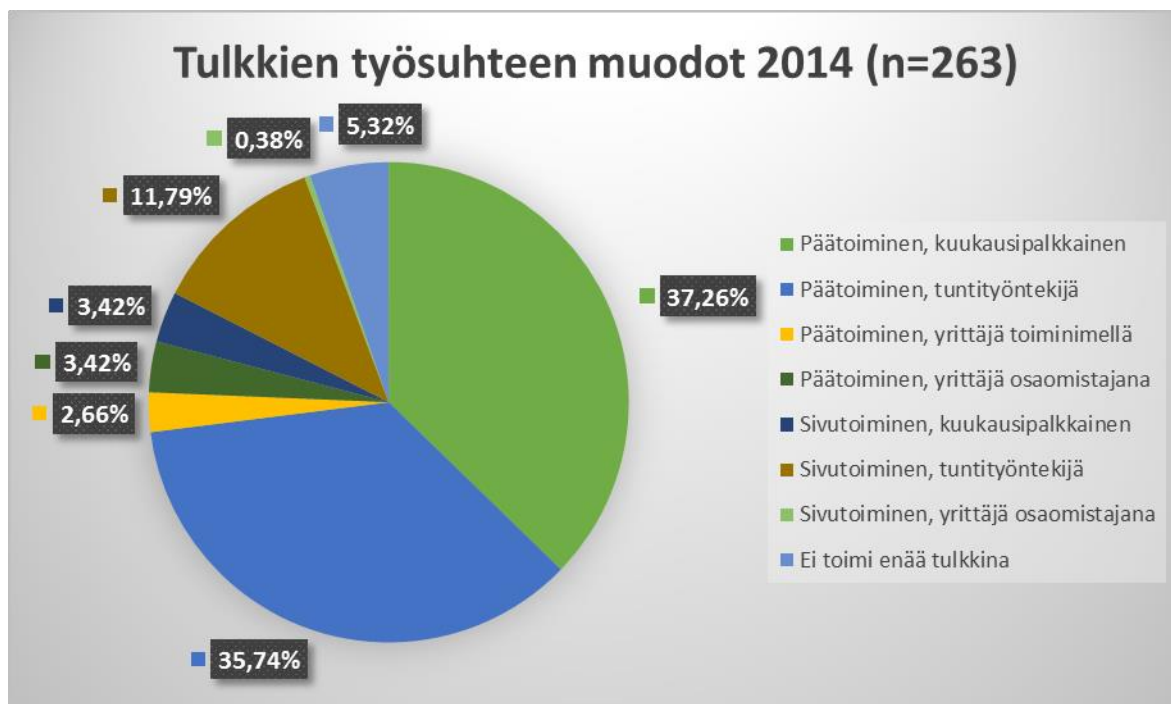
telun epäonnistuminen sekä paikkakunnan rajoittava vaikutus työllistymiseen. (mt., 40.)

3.5 SVT:n ja TTYR:n kysely tulkkien alanvaihtosuunnitelmista 2014

SVT ja TTYR toteuttivat yhteistyössä kyselyn viittomakielen tulkkien sekä kirjoitus-tulkkien alanvaihtoon liittyen 9.–19. kesäkuuta 2014 Google Forms-alustalla. Kyselyssä (Liite 1) kysyttiin aluksi taustakysymyksiä liittyen esimerkiksi syntymä- ja valmistumisvuoteen sekä työskentelyalueeseen. Kyselyn edetessä kysymykset koskivat muun muassa vastaajan nykyistä työtilannetta sekä suunnitelmia pysyä vai vaihtaa alaa. Lopuksi esitettiin muutama avoin kysymys, johon vastaajat saivat vapaasti kirjoittaa syitä mahdolliselle alan vaihtamiselle sekä siitä, kuinka vaihdon aikoi toteuttaa. Kyselyn linkkiä jaettiin SVT:n postituslistojen ja internetsivujen kautta sekä suoraan Suomen kirjoitustulkit ry:n jäsenille.

Kyselyyn vastasi 263 henkilöä, joista 198 toimi viittomakielen tulkkina, 20 kirjoitus-tulkkina ja 45 molemmissa ammateissa. Alalla pysymisestä kysyttäessä 105 vastaajaa ilmoitti alan vaihtamisen käyneen mielessä ja 74 henkilöä vastasi, ettei suunnittele alanvaihtoa. Vastaajista 51 suunnitteli alanvaihtoa aktiivisesti, 19 oli vaihtanut tai vaihtamassa alaa vuoden 2014 aikana ja 14 ilmoitti päättäneensä vaihtaa alaa.

Eniten vastaajia oli Etelä- (106/263) ja Länsi-Suomen (62/263) alueilta. Suurin osa vastaajista oli valmistunut vuoden 2000 jälkeen (201/263). Vastaajista 132 ilmoitti aikovansa jatkaa tulkkausta sivutyönä, ja 39 vastasi kieltävästi. Enemmistö vastaajista työskenteli päätoimisessa työsuhteessa.

KUVIO 1. Tulkkien työsuhteen muodot 2014.

Kuten kuviosta 1 voidaan nähdä, suurin osa vastaajista työskenteli päätoimisessa työsuhteessa kuukausipalkkaisena työntekijänä. Seuraavaksi eniten vastaajia toimi päätoimisina tuntityöntekijöinä. Kolmanneksi eniten vastaajia työskenteli sivutoimisi-
na tuntityöntekijöinä ja kaikista vähiten vastaajien keskuudesta löytyi sivutoimisia yrittäjiä. Yksikään vastaaja ei vastannut toimivansa sivutoimisena yrittäjänä toiminimellä.

Kaikki kysymykset eivät olleet pakollisia, joten osa vastaajista on jättänyt jotkin kohdat tyhjiksi. Esimerkiksi alanvaihdon syitä osa ei kertonut ollenkaan, kun osa taas eritteli useammankin syyn. Esille nousivat etenkin alaan ja työmäärään liittyvät ongelmat, omat tunteet työoloihin liittyen, yrityksen tai taloudellisen tilanteen epävarmuus sekä Kelan toiminnan ja sen aiheuttamat muutokset. Alanvaihtoa aiottiin toteuttaa pitkälti aiemman ammatin tai uusien opiskeluiden myötä. Myös lisäkoulutus tai tulkin koulutuksen hyödyntäminen muussa työssä olivat useammalla vastaajalla suunnitelmissa. Raportin yhteenveto on löydettävissä esimerkiksi SVT:n, Kuurojen Liiton sekä Ylen Viittomakielisten uutisten sivuilta (Suomen Viittomakielien Tulkit ry 2014d; Kuurojen Liitto ry 2014; Yle Uutiset viittomakielellä 2014). Lisäksi esittelen tämän kyselyn tuloksia hieman tarkemmin vertaillen niitä uusintakyselyn tuloksiin alaluvussa 5.3: SVT:n ja TTYR:n kyselyn ja uusintakyselyn tulosten vertailu.

4 UUSINTAKYSELYN TOTEUTUS

Perehdyin aluksi SVT:n (2014) tekemään kyselyyn ja siitä saatuihin tuloksiin, minkä pohjalta kehittelin uusintakyselyni. Valitsin tutkimusmenetelmäksi kyselyn, sillä edeltäväkin tutkimus suoritettiin sillä tavalla. Näin ollen tuntui luonnolliselta käyttää samaa menetelmää, ja tilaaja myös toivoi nimenomaan kyselyä. Tutkimusmenetelmänä kyselyn etuna voidaan nähdä muun muassa aineiston laajuus: tutkimukseen on mahdollista saada useita ihmisiä, joilta voidaan myös kysyä monia asioita. Lisäksi aikataulu voidaan arvioida tarkasti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 195.) Edellä mainituista syistä koen valinneeni opinnäytetyöni kannalta oikean tutkimusmenetelmän, sillä aikaa tutkimuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen on ollut rajoitetusti.

Kysely kuuluu tutkimusstrategioista survey-tutkimukseen, jossa ihmisjoukolta hankitaan tietoa standardoidussa muodossa. Tyypillisesti valitusta kohderyhmästä poimitaan otos yksilöitä, joilta kerätään aineisto strukturoidussa muodossa, esimerkiksi kyselylomakkeella. Tavoitteena olisi kootun aineiston perusteella kuvailla, vertailla tai selittää ilmiöitä. (mt., 134.) Tämä kuvaa mielestäni omaa tutkimustani, joskin pyrkimyksenäni oli tavoittaa mahdollisimman monta tulkkia, eikä vain tiettyä otantaa.

Monivalintakysymyksiin on laadittu valmiit vaihtoehdot, joista vastaaja valitsee ohjeen mukaan yhden tai useamman vaihtoehdon. Tällaisten kysymysten vastausten käsittely ja analysointi olisi ollut helpompaa, mutta päätin silti esittää kyselyssäni myös useamman avoimen kysymyksen. Näiden kautta vastaajat nimittäin pystyvät kertomaan todellisia ajatuksiaan osoittaen samalla tunteittensa voimakkuuden aiheeseen liittyen. Avointen kysymysten huonona puolena mainittakoon, että aineistosta voi tulla sekalainen ja täten vaikeasti käsiteltävä. (mt., 199, 201.) Koska kyselyssä esitettiin suljettuja sekä avoimia kysymyksiä, koen tutkimukseni olleen pääasiallisesti kvantitatiivinen, mutta sisältäneen lisäksi kvalitatiivisia elementtejä. Perinteisesti kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen katsotaan keskittyvän numeroihin, ja kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen keskittyvän merkityksiin. Nämä kaksi eivät kuitenkaan ole ristiriidassa keskenään, vaan ne voivat tutkimuksessa täydentää toisiaan (mt., 136–137). Koen tämän toteutuneen tutkimuksessani.

Tein uusintakyselyn verkossa Webropol-alustalla, sillä se oli minulle edellisessä kyselyssä käytettyä Google Formsia tutumpi, ja sen käyttöön olisi ollut mahdollista saada tarvittaessa tukea myös koulun puolelta. Aineiston käsittely ja suodattaminen oli ohjelman kautta melko vaivatonta. Ylipäättään koin verkkokyselyn tavoittavan vastaajia paremmin kuin esimerkiksi postikyselyn. Määrittelin uusintakyselyn kohdejoukon samaksi kuin aiemmassakin kyselyssä: viittomakielen tulkit ja kirjoitustulkit.

4.1 Kysymysten laadinta

Koska kyseessä oli tilaustyö, otin kysymyksien asettelussa hyvin paljon mallia edellisestä kyselystä (Liite 1). Päätin esimerkiksi esittää uusintakyselyssä (Liite 2) pitkälti samoja taustakysymyksiä. Varsinaisesti halusin tiedustella uusintakyselyllä esimerkiksi sitä, kuinka alanvaihto on aiempaan kyselyyn vastanneilla toteutunut tai onko sitä toteutettu lainkaan. Vaihtoehtona toki oli myös, että alanvaihto on vielä toteutuksen alla. Halusin kartoittaa myös sitä, olivatko henkilöt, jotka eivät aiemmin suunnitelleet alanvaihtoa, muuttaneet mielensä ja sittenkin vaihtaneet alaa kyselyiden välillä.

Halusin tietää, onko uusia alanvaihtajia ilmestynyt ja jos näin on, niin mistä syystä. Tätä pyrin selvittämään lisäämällä kyselyyn kysymyksen ”Oletko vastannut SVT:n kyselyyn tulkkien alanvaihtosuunnitelmista kesällä 2014?”. Näin ollen pystyin erottelemaan edelliseen kyselyyn vastanneet uusista vastaajista. Kysymysten pohjalta on kuitenkin mahdotonta selvittää, onko alanvaihtoa alettu suunnitella edellisen kyselyn jälkeen. Tämä johtuu siitä, että kyseiset henkilöt eivät vastanneet edelliseen kyselyyn, eikä näin ollen voida määrittää, onko ajatus uusi. Täten toiveeni tiedosta uusien alanvaihtajien suhteen osoittautui mahdottomaksi selvittää, ainakaan toteuttamani kyselyni perusteella.

Tilaaja toivoi, että kyselyssä tiedusteltaisiin myös, miten töitä tällä hetkellä tehdään; kuinka tulkit pitävät kalenteriaan auki ja paljonko tulkkausta heillä on viikon aikana. Lisäksi esitin tilaajan toiveiden mukaan vapaaehtoisen kysymyksen liittyen tulotason, jossa pyydettiin arvioimaan sitä, onko tulotaso mahdollisesti noussut tai laskenut merkittävästi tai vähän. Mikäli vastaajat kokivat tulojensa laskeneen, oli heidän mahdollista pohtia sen syitä seuraavassa kysymyksessä.

Lähetin kyselylomakkeen hyväksyttäväksi tilaajan edustajalle Emilia Norpalle ja hänen kauttaan muulle edellisen kyselyn toteuttaneelle työryhmälle joulukuussa 2014. He antoivat muutamia ehdotuksia kysymysten suhteen, ja näiden ajatusten pohjalta muokkasin lomaketta. Lähetin muutosten jälkeen uuden version hyväksyttäväksi tilaajille, minkä jälkeen muokkasin kysymyspohjaa jälleen, esimerkiksi muuttaen työryhmän pyynnöstä kysymyksen tulkkien syntymävuodesta vapaaehtoiseksi.

4.2 Kyselyn julkistaminen

Tavoitteenani oli toteuttaa uusintakysely tammi-helmikuun 2015 vaihteessa, jotta minulle jäisi aikaa analysoida vastauksia helmi- ja maaliskuun ajan. Sovimme SVT:n hoitavan kyselyn levittämisen, mikä toteutui SVT:n Facebook-sivujen, internetsivujen sekä postituslistojen kautta. Toteutin pilottikyselyn 14.–19. tammikuuta 2015 edellisen kyselyn toteuttaneelle työryhmälle. Tavoitteenani oli selvittää, onko kyselylomake toimiva sellaisenaan, vai tulisiko sitä vielä muokata ennen varsinaisen kyselyn avaamista. Lisäsin lomakkeen loppuun avoimen kysymyksen, jossa vastaajat saivat antaa palautetta esimerkiksi ulkoasusta, rakenteesta tai kysymysten sisällöstä. Sain pilottikyselyyn yhteensä 4 vastaajaa, joista kaksi kommentoi kyselyä. Kehittämisehdotukset koskivat kalenterin tuntien vähäisyyttä vastausvaihtoehdoissa. Korjasin lopulliseen kyselylomakkeeseen tuntien määrän suuremmaksi.

Avasin kyselyn maanantaina 19. tammikuuta ja tarkoitukseni oli sulkea se kahden viikon päästä maanantaina 2. helmikuuta. Vastaajia ei kuitenkaan ollut kertynyt tähän mennessä läheskään yhtä paljon kuin edelliseen kyselyyn. Näin ollen päätimme tilaajan edustajan kanssa, että jatkaisin kyselyä vielä tiistain 3. helmikuuta ajan, ja hän lähetti kohdejoukolle muistutusviestin kyselystä. Tiistain aikana vastauksia ei kuitenkaan tullut montaa, joten ajatus kyselyn jatkamisesta esimerkiksi viikonloppuun saakka ei tuntunut mielekkäältä. Suljin kyselyn aamulla 4. helmikuuta.

5 UUSINTAKYSELYN TULOKSET

Viittomakielen tulkkina toimi edellisen kyselyn aikoihin aktiivisesti noin 500 henkilöä (Kuurojen Liitto ry 2014). Uusintakyselyyn vastanneita oli yhteensä 188, joten täysin kattavaa otosta kyselyni ei tavoittanut. Uskon, että kysely on pääasiallisesti kiinnostanut henkilöitä, jotka ovat edes harkinneet alanvaihtoa ja joilla näin ollen on alanvaihdosta jotakin sanottavaa. Työhönsä tyytyväiset ihmiset eivät välttämättä ole vai-vautuneet yhtä herkästi vastaamaan, joskin myös heitä löytyy vastaajien joukosta miltei kolmasosa. Vastaajista 162 ilmoitti vastanneensa aiemmin myös SVT:n ja TTYR:n toteuttamaan kyselyyn, ja uusia vastaajia oli yhteensä 26. Vastaajista 137 toimi viittomakielen tulkkina ja 8 kirjoitustulkkina. Molempia töitä teki 43 henkilöä.

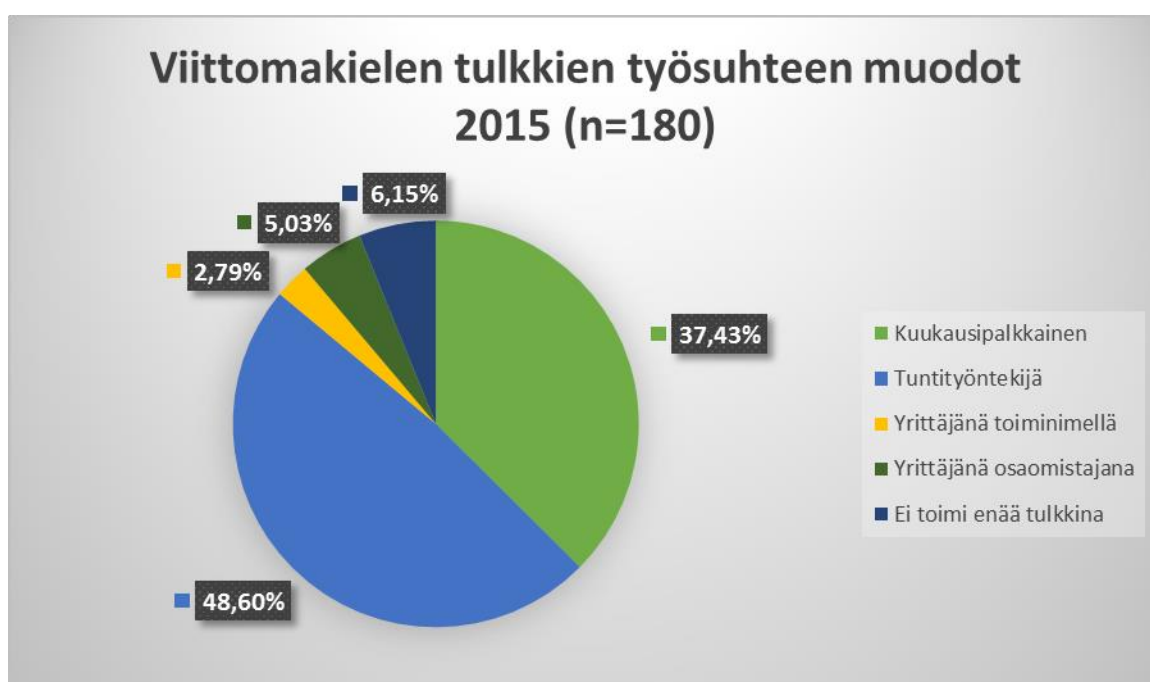
Olen tässä luvussa jaotellut vastaukset kahteen ryhmään: pelkästään kirjoitustulkkeina toimiviin henkilöihin sekä viittomakielen tulkkeina toimiviin henkilöihin. Viimeksi mainittuun on laskettu mukaan henkilöt, jotka toimivat sekä viittomakielen tulkkeina että kirjoitustulkkeina. Tämä johtuu siitä, että raportoin vastaukset samalla tavalla tilaajalle.

5.1 Viittomakielen tulkkeina toimivien henkilöiden vastaukset

Vastaajista 180 ilmoitti toimivansa viittomakielen tulkkina. Heistä 43 toimi lisäksi kirjoitustulkkina. Suurimmaksi osaksi vastaajat asuivat tai työskentelivät Etelä-Suomen (64/180) ja Länsi-Suomen (53/180) alueilla. Seuraavaksi eniten vastaajia oli Lounais-Suomesta (25/180) ja Itä-Suomesta (23/180). Vähiten vastaajia oli Pohjois-Suomesta (9/180). Yksi vastaajista vastasi kysymykseen olevansa työtön, eikä maininnut mitään aluetta. Lisäksi viisi vastaajaa ilmoitti useamman alueen, mikä saattaa johtua esimerkiksi asumisesta kahden alueen rajalla tai siitä, että vastaaja asuu osan ajasta toisella alueella tai hänen yrityksensä toimii useammalla alueella. Myös Kelan tulkki-profiileihin on saatettu merkitä useampia työssäkäyntialueita.

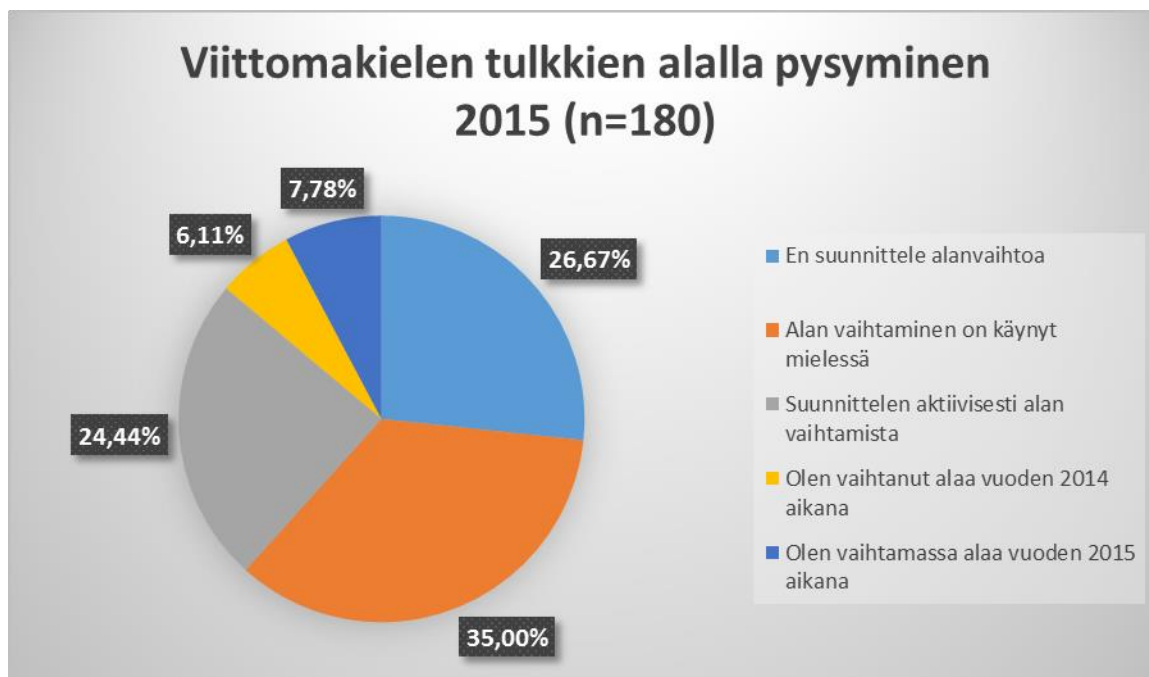
Viittomakielen tulkeista suurin osa (56/180) oli valmistunut vuosien 2006–2010 välillä. Seuraavaksi eniten vastaajia (50/180) oli valmistunut vuosien 2011–2014 välillä. Vastaajista 36 oli valmistunut vuosina 2001–2005, 13 vuosina 1996–2000, 19 vuosina 1990–1995 sekä kuusi vastaajaa vuosina 1980–1989.

Tilaajan toiveesta kysymys vastaajien syntymävuodesta oli vapaaehtoinen. Kysymykseen vastasi 170 viittomakielen tulkkina toiminutta henkilöä. Heistä kolme oli syntynyt vuosien 1950–1959 välillä ja 16 syntynyt 1960-luvulla. Loput kysymykseen vastanneet olivat syntyneet 1970-luvulla (52), 1980-luvulla (91) sekä 1990-luvulla (8).

KUVIO 2. Viittomakielen tulkkien työsuhteen muodot 2015.

Edellisessä kyselyssä kysymys pää- tai sivutoimisuudesta oli pakollinen, mutta tilaajan toiveesta muokkasin sen uusintakyselyssä vapaaehtoiseksi. Päätoimisia viittomakielen tulkkeja oli yhteensä 147 ja sivutoimisia 25. Loput kahdeksan viittomakielen tulkkia eivät vastanneet kysymykseen. Tästä syystä olen kuviossa 2 esitellyt vastaajien työsuhteen muodot ilman tietoa pää- tai sivutoimisuudesta. Tuntityöntekijöitä oli vastaajista suurin osa (87/180) ja seuraavaksi eniten oli kuukausipalkkaisia työntekijöitä (67/180). Yrittäjänä toiminimellä työskenteli viisi viittomakielen tulkkia ja yrittäjänä osaomistajana yhdeksän. Vastaajista 11 ilmoitti, ettei toimi enää tulkkina.

KUVIO 3. Viittomakielen tulkkien alalla pysyminen 2015.

Kuten kuviosta 3 näkee, enemmistö kyselyyn vastanneista viittomakielen tulkeista (63/180) ilmoitti alan vaihtamisen käyneen mielessä. Vastaajista 44 suunnitteli alanvaihtoa aktiivisesti. Vastaajista 11 oli vaihtanut alaa vuoden 2014 aikana ja 14 ilmoitti aikovansa vaihtaa alaa vuoden 2015 aikana. Vastaajista 48 ei suunnitellut alanvaihtoa. Viittomakielen tulkkeina toimivista henkilöistä 120 vastasi kysymykseen aikeista jatkaa tulkkaustöitä sivutyönä. Vastaajista 96 ilmoitti aikovansa jatkaa ja 24 vastasi, ettei aio jatkaa tulkkausten tekemistä sivutyönä.

Viittomakielen tulkkina toimineista vastaajista 119 mainitsi syitä alanvaihdolle. Heistä kuitenkin kaksi vastasi aiemmassa kysymyksessä, ettei suunnittele alanvaihtoa. Näin ollen en ole huomioinut heidän vastauksiaan tämän kysymyksen suhteen. Vastaajista 49 ilmoitti aiemmassa kysymyksessä, että alan vaihtaminen oli vain käynyt mielessä. Osa vastaajista listasi useampia syitä alanvaihdolle. Viittaan termillä *alanvaihtaja* vastaajiin, jotka ovat suunnitelleet tai olleet toteuttamassa alanvaihtoa tai jo vaihtaneet alaa. *Alanvaihtoa harkitsevilla tai ajattelevilla* tarkoitan vastaajia, joilla alanvaihto on käynyt mielessä. Sulkeissa esitetyistä numeroista ensimmäinen kertoo alanvaihtajien määrän ja toinen alanvaihtoa harkinneiden määrän.

Alan ja työmäärän ongelmiin liittyvistä alanvaihdon syistä suurimmaksi nousi töiden vähyys tai epävarma työtilanne (29+22). Seuraavaksi suurin määrä vastaajia koki alan tilanteen liian epävakaaksi ja tulevaisuuden näkymät epäselviksi (13+18). Alan muutosten tuoman epävarmuuden mainitsi kuusi alanvaihtajaa sekä yksi alanvaihtoa harkinnut vastaaja. Useat vastaajat mainitsivat sekä huonon työtilanteen että alan epävarmuuden:

”Ala muuttui jatkuvasti, eikä koskaan voinut täysin luottaa töiden saantiin. Kaipasin jonkinlaista pysyvyyttä työhöni. Kilpailutus ja siitä johtuva huono työtilanne eivät olleet ainoita syitä alan vaihtoon. Kilpailutus oli vain sopiva ajankohta muutokseen.--”

Viisi alanvaihtajaa totesi, etteivät työt riitä heidän työskentelyalueillaan. Lisäksi esille nousivat alan kehityksen meneminen taaksepäin (2+0), asiakkaiden tyytymättömyys (1+1) sekä asiakaskunnan liiallinen muuttuminen (1+0). Toinen alan kehityksen takaperoisuuden maininneista sanoi seuraavaa:

”Se mistä pidin tulkin työssä aikaisemmin, ei päse enää (eli sain itse valita mitä töitä teen ja kenen kanssa - V A P A U S!). Kela määrää yksipuolisesti ja tulkkien on toteltava. Saavutetut edu on karsittu ja ajassa menty 15 vuotta taakse päin.”

Omat tunteet työoloista vaikuttivat myös joidenkin vastaajien alanvaihtosuunnitelmiin. Suurimpana syynä mainittiin jatkuvan mahdollisten tulkkausten päivystämisen raskaus, sillä kalenterin on oltava auki lähes koko ajan (13+7). Seuraavaksi suurin määrä vastaajia totesi, ettei pysty enää vaikuttamaan työpäiviinsä tai suunnittelemaan tulevaisuutta (9+6). Kolme alanvaihtajaa sekä yksi alanvaihtoa ajatellut vastaaja harmittelivat sitä, etteivät enää saaneet arvioida sopivuuttaan toimeksiantoihin. Yksi alanvaihtaja totesi tämän rikkovan jo viittomakielen tulkkien ammattieettisiä ohjeita:

”--Haluan tehdä työni hyvin ja tunnollisesti ja siksi minun on saatava arvioida itse, onko osaamiseni riittävä/ olenko sopiva tulkki tilausten vastaanottamiseksi. Tämä kuuluu myös tulkin ammattieettisiin ohjeisiin, joita ei nykyisessä järjestelmässä voi todellisuudessa noudattaa.--”

Osa vastaajista koki, että tämän hetken tilanteessa taitojen ylläpitäminen tai kehittäminen eivät toteudu (3+1) tai että tulkkausmatkat ovat liian pitkiä ja työ sisältää näin ollen liikaa autossa istumista (2+1). Yritysten välisen koventuneen kilpailun sekä solidaarisuuden kärsimisen mainitsi kaksi alanvaihtajaa sekä kolme alanvaihtoa harkinnutta vastaajaa. Tässä yhden alanvaihtajan vastaus:

”Töiden vähenemisen sekä alan kehityssuunnan takia; on kurjaa katsoa vierestä, kuinka konserniin kuuluvat yritykset eivät arvosta kokemusta, hyviä työehtoja saati pidä huolta vastavalmistuneista työntekijöistään, joita palkkaavat pitkän linjan tulkkien tilalle. Vastavalmistuneiden kouluttaminen jää tulkkiparien tehtäväksi, mikäli uusilla tulkeilla on edes tahtoa kehittyä. Asenneilmapiiri sekä työnteon moraali ovat jopa vastuutonta. Asiakkailta saa jatkuvasti palautetta kollegojen työstä ja solidaarisuus ammattikuntaa kohtaan alkaa olla tiukilla.”

Kaksi alanvaihtajaa mainitsi alanvaihdon syyksi sen, ettei valmistautumiseen ole mahdollisuutta, kun toimeksiannot välitetään niin lyhyellä varoitusajalla. Alla lainaus heistä toisen vastauksesta:

”Töihin valmistautumisen mahdottomuus kun keikat tulee viime hetkellä, tuo kauhean epävarmuuden tunteen enkä voi tehdä työtäni niin hyvin kuin haluaisin.--”

Muita omiin tunteisiin liittyviä syitä olivat muun muassa tunne siitä, että palkan saisi jostain muusta työstä helpommalla (1+1), taukojen puute (0+1) sekä se, että työ sisältää liikaa tylsää odottelua (1+0). Yksi alanvaihtaja totesi, ettei halua jäädä sivutoimiseksi tulkiksi, sillä uskoi taitojensa ruostuvan tällöin nopeasti. Toinen alanvaihtaja nosti esille sen, ettei tulkkien ole mahdollista erikoistua. Yksi alanvaihtoa harkinnut vastaaja totesi, että yritysten erilaisten toimintatapojen yhteensovittaminen paritulkauksessa on vaikeaa. Toinen alanvaihtoa ajatellut vastaaja taas koki, ettei kentällä tarkkailla laatua.

Yrityksen tai taloudellisen tilanteen epävarmuuteen liittyen suurimpana alanvaihdon syynä esille nousi huoli taloudellisesta tilanteesta (12+6). Osa vastaajista totesi kuu-

kausipalkkaisten työsuhteiden irtisanomisen (9+2) tai tuntityösuhteiden liian epävarmojen tulojen (7+3) vaikuttavan alanvaihtosuunnitelmiinsa. Muita yrityksen tai taloudellisen tilanteen epävarmuuteen liittyviä syitä olivat muun muassa työsopimusten tai työehtojen heikentyminen (5+2), YT-neuvottelut (3+0) sekä huoli työsuhteen pysyvyydestä (3+0). Lisäksi koettiin, ettei yritys arvosta kokemusta (3+0), palkkataso on liian alhainen (2+1) ja että tuntityöntekijä on yrittäjän asemassa, jolloin hänellä on yrittäjän riskit (2+1). Tässä yhden alanvaihtajan näkökulma aiheesta:

”--Tuntityösuhteessa nollasopparilla en enää ikinä halua. Se on niin järkyttävää yrittäjän riskin siirtoa työntekijälle ja stressi huipussaan. Viime kesänä meni jo hetkeksi työkyky kun ei pääkoppa kestänyt.”

Lisäksi osa vastaajista nosti esille alanvaihdon syiksi muun muassa työsuhte-etujen karsimisen (2+0), huonot etenemismahdollisuudet (2+0) sekä työolosuhteiden huonontumisen (0+2). Muutama vastaaja totesi, ettei yrityksillä ole varaa kouluttaa tulkejaan (1+1) ja että yritys jättää vastavalmistuneiden kouluttamisen tulkkiparin vastuulle (1+0). Lisäksi yksi alanvaihtaja koki, ettei tuntityöläisenä enää ole kunnollista työyhteisöä. Toinen alanvaihtaja taas totesi työnantajan olevan tiukassa paikassa ja että yrityksellä ei ole enää rahaa:

”--Työnantajani on jo osoittanut olevansa kiperässä paikassa; kelalta ei tipu keikkaa, firmalla ei ole rahaa, paine tuntuu tuntityöntekijöiden niskassa! Saavutettuja etuja poistetaan, rahahanoja kiristetään, kk-palkkaisten työsuhteet lakkautetaan jne. On järkevää etsiä samalla muita uramahdollisuuksia!”

Yksi alanvaihtaja ilmoitti, ettei halua vaihtaa yritystä parempien työmäärien toivossa ja yhdelle alanvaihtajalle TE-keskus oli antanut karenssin. Lisäksi muutama vastaaja mainitsi työnohjauksen olleen huonoa (1+0), luottamuksen työnantajapuoleen heikentyneen (1+0) sekä perusteettomat irtisanomiset (1+0). Yhdelle alanvaihtajalle työnantaja oli esittänyt työntekoon liittyen vaatimuksia, joihin hän ei voinut vastata:

"Työntajani ilmoitti marraskuussa, että tulkintöitä ei ole tarjolla, jos ei asu pääkaupunkiseudulla, ei omista autoa, eikä voi olla kalenteri auki vuorokauden jokaisena tuntina eli 24/7"

Yksi alanvaihtaja koki yritysten rekrytoivan kokoaikaisiin työsuhteisiin mahdollisimman halpaa työvoimaa. Yksi alanvaihtoa harkinnut vastaaja mainitsi yrityksillä olevan erilaiset työmoraalit ja toinen totesi, etteivät työt omassa yrityksessä enää riitä. Yksi alanvaihtoa ajatelleista koki, ettei tuntityöläisenä ole enää varsinaista vapaa-aikaa.

Kelaan liittyvistä alanvaihdon syistä painavimpana mainittiin kokemus siitä, että Kela on tehnyt yksipuolisilla säännöillään ja muutoksillaan työnteosta hankalaa ja stressaavaa sekä tämän johtaneen motivaation katoamiseen (7+7). Tässä kahden alanvaihtajan näkökulmat aiheeseen:

"Tulkin työ ei kiinnosta enää edes sivutoimisesti. Alalla toimiminen on ottanut niin paljon takapakkia, ihan kuin olisi menty kerralla 20 vuotta taaksepäin, ettei sitä jaksa. Kela tekee asiat liian hankalaksi yksittäisen tulkin näkökulmasta. Tasapuolisuus ympäri Suomen ei toteudu. Kela ei kykene järjestämään tällä hetkellä taloudellisesti ja järkevästi asiakkaiden sekä tulkkien näkökulmasta. Palkan saa jostain muusta työstä helpommalla."

"--Kelalle siirtymisen jälkeen työ on muuttunut "liukuhihnatoiminnaksi" jossa tulkki pystyy vaikuttamaan heikosti työhönsä."

Seuraavaksi eniten vastaajien alanvaihtosuunnitelmiin vaikuttaneeksi syyksi ilmoitettiin välityksen toimimattomuus ja se, että toimeksiannot välittyvät mielivaltaisesti tai liian lyhyellä varoitusaajalla (8+5). Muita Kelaan tai Kelan toimintaan liittyviä syitä olivat muun muassa kilpailutuksen aiheuttama epävarmuus (4+2), rekrytointikielto (3+1), Kela yleisesti ottaen (2+2) sekä kokemus siitä, ettei Kela ota kokemusta tai laatua huomioon (1+2). Yksi alanvaihtajista toivoi vakautta viittomakielen tulkin työhön:

"Ei tässä iässä jaksa tällaisista pelleilyä sietää. Friikkuajan epävarmuus on jo eletty, nyt kaipaisi vakautta toimintaan. Tuntuu TODELLA pahalta,

kun Kela ei arvosta vuosien aikana kerättyä osaamista ja kokemusta, vaan määrittää palvelun pelkästään hinnan perusteella!!”

Kaksi alanvaihtajaa ilmoitti, että Kelan myötä ammattieettisten sääntöjen noudattaminen on hankaloitunut. Toinen heistä totesi seuraavaa:

”Ala on muuttunut Kelan tulon myötä suuntaan, joka mielestäni ei kunnioita tulkin kaikkia eettisiä sääntöjä sekä mahdollisuuksia kehittyä omien resurssien mukaisesti, koska ei voi enää vaikuttaa siihen millaisiin tilanteisiin lähtee tulkkaamaan.”

Lisäksi vastaajat mainitsivat alanvaihdon syiksi Kelan arvaamattomuuden (1+1), oman työn arvostuksen vähenemisen Kelan myötä (1+0) sekä sen, että työpaikan tai asuinalueen vaihtaminen kesken kilpailutuskauden on lähes mahdotonta (1+0). Muutama vastaaja koki, ettei tasapuolisuus ympäri Suomen toteudu (1+0), alle vuorokauden peruutusoikeuden toimeksiannoissa aiheuttavan epävarmuutta (1+0) ja että yrittäjäksi ryhtyminen pelottaa Kelan mielivaltaisuuden vuoksi (1+0). Yksi alan vaihtamista harkinnut vastaaja totesi, että Kelan silmissä leimaantuu helposti ”yhden työn tekijäksi”. Vastaaja oli sekä viittomakielen tulkki että kirjoitustulkki, mutta sai Kelalta pitkälti vain toista työtä. Lisäksi yksi alanvaihtoa ajatellut vastaaja totesi, ettei kansainvälisten tulkkausten työehtosopimuksessa aina ymmärretä työn laatua ja luonnetta.

Suurimmaksi muista alanvaihtoon vaikuttaneista syistä mainittiin kiinnostus toisesta ammatista tai se, että vastaaja oli aloittamassa tai jo aloittanut toisen ammatin opiskelut (13+2). Muita ilmoitettuja syitä olivat muun muassa se, että viittomakielen tulkkien koulutetaan liian paljon ja että tulkkeja on jo liikaa (2+4) sekä kokemus siitä, ettei tulkin ammatti ole eläketyö (2+4). Kolmella alanvaihtajalla sekä yhdellä alanvaihtoa ajatelleella oli muukin ammatti tai työpaikka. Alla yhden alanvaihtajan vastaus:

”Minulla on toinen koulutus, jonka töihin jossain vaiheessa haluan vaihtaa. Lisäksi tällä hetkellä on vaikea uskoa, että voisin toimia tulkin ammatissa eläkeikään asti. Jatkuva epävarmuus on myös raskasta. Koskaan ei tiedä, onko ensi kuussa / vuonna / kilpailutuskaudella töitä.”

Kaksi alanvaihtajaa sekä yksi alan vaihtamista harkinnut totesivat, ettei ala tuntunut omalta. Yksi alanvaihtaja totesi ajatuksen kypsyneen hiljalleen ja yksi alanvaihtoa ajatellut henkilö ilmoitti vaihtaneensa jo alaa, mutta päätöksen alkaneen tuntua yhä selkeämmältä ratkaisulta. Vaihtelua ilmoitti haluavansa kaksi alanvaihtajaa:

”Vaihtelun vuoksi, ylipäättään olen ajatellut aina että jotain muutakin pitää vielä tehdä/opiskella kuin vain tätä. Myös alan hiljaisuus vaikuttaa, että ei jaksaisi keksiä muuta tekemistä päiviksi, kun tulkkausta ei ole. Olen opiskellut tulkiksi, mutta tulkkaustyöt vähentyneet aika radikaalisti. Mutta kuukausipalkka saa pysymään alalla.”

”Olen jo jonkin aikaa halunnut vaihtelua, ja viime keväänä tulkkausalan muuttunut tilanne antoi loppusysäyksen hakea opiskelemaan.”

Kysymykseen alan vaihtamisen tavoista vastasi 119 viittomakielen tulkkina toiminutta henkilöä. Kaksi vastaajaa kuitenkin ilmoitti aiemmassa kysymyksessä, ettei aio vaihtaa alaa. Heidän vastauksiaan en siis ole tämän kysymyksen kohdalla ottanut huomioon. Vastaajista 49 ilmoittivat aiemmassa kysymyksessä alanvaihdon ainoastaan käyneen mielessä. Jotkut vastaajat mainitsivat useamman toteutustavan alanvaihdolle.

Yleisimmäksi alanvaihdon tavaksi nousivat suunnitelmat muun alan opiskeluista tai jo haettu opiskelupaikka (27+25). Alanvaihtajista 35 ja alanvaihtoa ajatelleista 13 ilmoittivat heillä olevan jokin aiempi ammatti, johon palata tai he olivat jo aloittaneet muun alan opiskelut. Vastauksista kävi ilmi, ettei osa kuitenkaan haluaisi tai edes voisi palata aiemman ammattinsa pariin, koska eivät ole kyseistä työtä pitkään aikaan tai koskaan tehneet:

”Minulla on muu koulutus, mutta koska en ole toiminut siinä kymmeneen vuoteen, en voi palata siihen enää. Joudun menemään takaisin kouluun ja laskemaan pennejä, että tulee toimeen.”

Eräs vastaaja päätti aloittaa uuden alan opiskelut kaiken varalta:

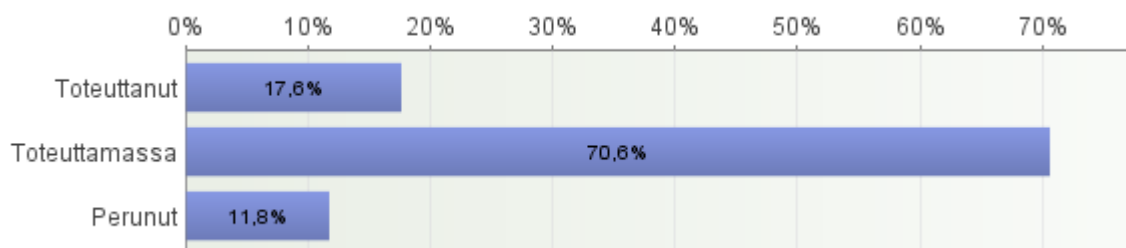
”En tiedä vielä, vaihdanko varsinaisesti alaa. Minulla ei ollut ennestään toista ammattia, joten sen vuoksi aloin opiskella, jotta en jäisi aivan tyhjänpantiksi kotiin. Ajattelin, että uuden koulutuksen aikana ehtii myös tämä kilpailutuskausi mennä eteenpäin ja mahdollisesti tilanne muuttuu. Haluan siis edelleen jatkaa tulkkina, mutta koska tämä ala näyttää nyt menevän koko ajan alamäkeä, niin toisesta ammatista tuskin on haittaa myöhemminkään.”

Viisi alanvaihtajaa sekä kuusi alanvaihtoa harkinnutta vastaajaa aikoivat opiskella ammatin, jossa voivat hyödyntää tulkin koulutusta tai vaihtoehtoisesti hankkia lisäkoulutusta. Tähän kategoriaan laskin esimerkiksi puhevammaisille tulkkauksen, mikä useampi vastaaja mainitsi:

”Hankin puhevammaisten tulkin koulutuksen. Tarkoitus tehdä tulevaisuudessa sekä puhevammaisten sekä viittomakielen tulkin töitä, joten täysin ei ole tarkoitus vaihtaa alaa. Kouluttaudun työni ohella.”

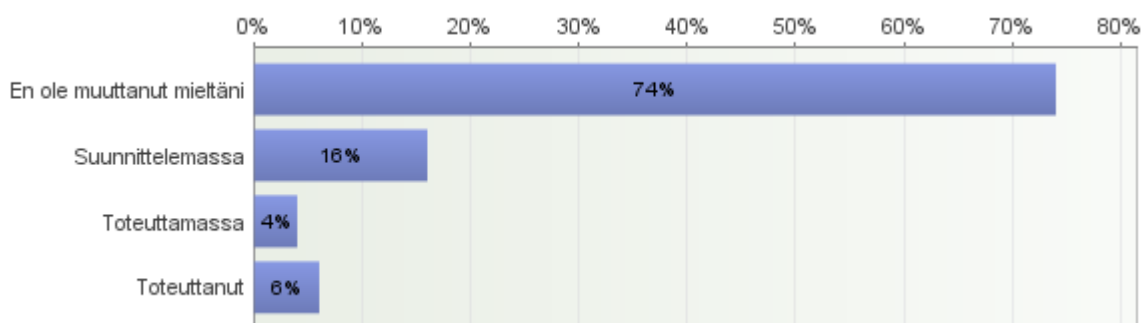
Alanvaihtajista neljä sekä alanvaihtoa ajatelleista kolme suunnittelivat pyrkivänsä muuhun työhön, jossa voivat hyödyntää tulkin koulutusta tai viittomakielen taitoa, tai tekivät jo sellaista työtä. Yksi alanvaihtaja ilmoitti ryhtyvänsä yrittäjäksi valmiiseen yritykseen. Viisi alan vaihtamista harkinnutta henkilöä vastasivat kysymykseen, ettei heillä vielä ole tarkempia suunnitelmia alanvaihdon suhteen.

Edelliseen kyselyyn ilmoitti vastanneensa 154 viittomakielen tulkkia, ja heistä 135 vastasi kysymykseen koskien alanvaihtosuunnitelmia edelliseen kyselyyn verrattuna. Kysymykseen vastasi lisäksi 11 henkilöä, jotka aiemmassa kysymyksessä ilmoittivat, etteivät ole vastanneet SVT:n ja TTYR:n kyselyyn. Nämä vastaukset on tämän kysymyksen osalta siis jätetty huomioimatta.

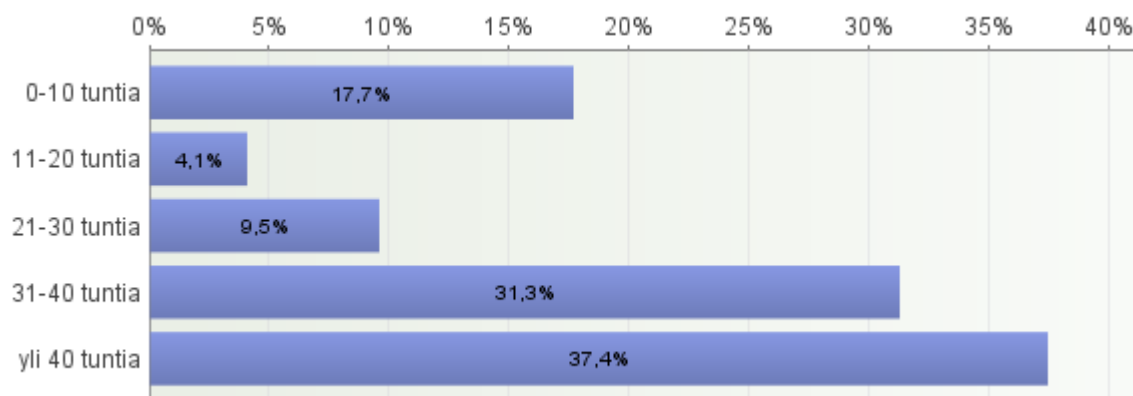
KUVIO 4. Alanvaihtoa suunnitelleiden tulkkien suunnitelmat vuonna 2015.

Kysymykseen vastasi 85 henkilöä, joista selvä enemmistö (60/85) oli toteuttamassa aiempia alanvaihtosuunnitelmiaan. Vastaajista 15 oli jo toteuttanut alanvaihtosuunnitelmansa uusintakyselyn aikaan. Kymmenen vastaajaa, jotka aiemmin suunnittelivat alanvaihtoa, olivat kyselyiden välillä peruneet suunnitelmansa. Tulokset esitelty prosentteina kuviossa 4.

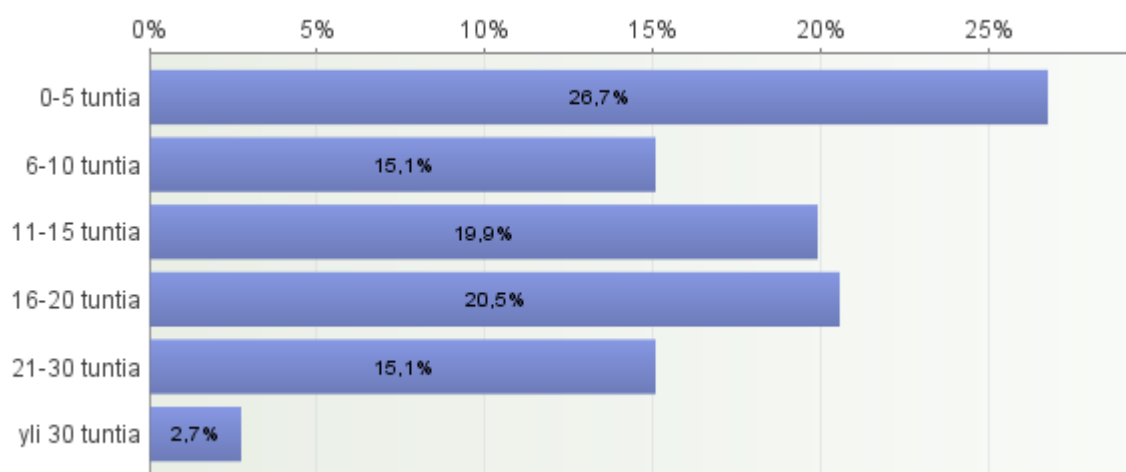
KUVIO 5. Alalle jääneiden tulkkien suunnitelmat vuonna 2015.

Kysymykseen vastasi 50 henkilöä, joista suurin osa (37/50) ei ollut muuttanut mieltään alalle jäämisen suhteen. Vastaajista 8 oli alkanut suunnitella alanvaihtoa edellisen kyselyn jälkeen. Muutama henkilö, joka aiemmin ei suunnitellut alanvaihtoa, olikin vaihtanut (3/50) tai vaihtamassa (2/50) alaa. Kuviossa 5 tulokset on esitelty prosentteina.

KUVIO 6. Työkalenteri keskimäärin auki viikon aikana.

Esitin uusintakyselyssä tilaajan toiveesta kysymyksen siitä, kuinka paljon tulkit keskimäärin pitivät kalenteriaan auki. Kysymykseen vastasi yhteensä 147 henkilöä. Kuten kuviosta 6 voi huomata, piti suurin osa vastaajista (55/147) kalenteriaan auki yli 40 tuntia viikon aikana. Vastaajista 46 piti kalenteriaan auki 31–40 tuntia viikossa, 14 vastaajaa 21–30 tuntia ja 6 vastaajaa 11–20 tuntia. Vastaajista 26 piti kalenteriaan auki maksimissaan 10 tuntia viikossa.

KUVIO 7. Viikon aikana tehdyt tulkkaustunnit.

Tilaaja toivoi uusintakyselyyn kysymystä liittyen viikon aikana tehtyihin tulkkaustunteihin. Vastaajia pyydettiin jättämään matka-ajat pois laskuista. Kuten kuviosta 7 voidaan nähdä, enemmistö (39/146) teki tulkkauksia viikon aikana 0–5 tuntia. Vain neljä vastaajaa ilmoitti tulkkaavansa yli 30 tuntia. Loput vastaajat tekivät viikon aikana 6–

10 tuntia (22/146), 11–15 tuntia (29/146), 16–20 tuntia (30/146) tai 21–30 tuntia (22/146) tulkkauksia.

Kysymykseen tulotasossa koettuihin muutoksiin vastasi 149 henkilöä. Heistä 19 ilmoitti kokeneensa tulojensa laskeneen hieman (alle 10 %), ja 46 vastaajaa vastasi tulojen laskemista tapahtuneen huomattavasti (yli 20 %). Vastaajista 55 ei osannut sanoa, oliko muutosta tapahtunut tai he eivät nähneet tuloissaan huomattavaa eroa aiempaan. Vastaajista 22 koki tulojensa nousseen hieman (alle 10 %), ja 7 vastaajaa näki tulojensa nousseen huomattavasti (yli 20 %).

Yhteensä 79 henkilöä vastasi kysymykseen tulojen laskemiseen vaikuttaneista syistä. Heistä kuitenkin vain 65 vastasi edelliseen kysymykseen, että olivat kokeneet tulojensa laskeneen. Loput vastasivat, etteivät huomanneet eroa palkkatasossaan, kokivat palkkansa nousseen tai eivät vastanneet kysymykseen tulojen muuttumisesta lainkaan. Näiden 14 vastaajan vastauksia en siis ole tämän kysymyksen osalta ottanut huomioon. Kyseessä oli monivalintakysymys, joka sisälsi myös vaihtoehdon ”Jokin muu syy, mikä?”. Tähän vaihtoehtoon vastasi yhteensä 26 henkilöä, mutta 10 vastaajan vastauksia en edellä mainituista syistä huomioinut tässä kysymyksessä. Lisäksi yksi vastaaja antoi vastauksessaan ainoastaan palautetta tulojen muuttumista käsittelevästä kysymyksestä, joten tätä avointa vastausta ei otettu tässä kysymyksessä huomioon. Vastaajien oli mahdollista valita useampi vaihtoehto.

Suurin osa kysymykseen vastanneista viittomakielen tulkeista koki tulojen laskun joutuneen mahdollisesti siitä, että heidän työsuhteensa ei ole muuttunut, mutta he ovat saaneet vähemmän tilauksia kuin ennen (36). Muita vaihtoehtoja palkan laskun mahdollisille syille olivat työsuhteen muuttuminen kuukausipalkkaisesta tuntityöntekijäksi (14), päätös ottaa vähemmän tilauksia vastaan (6), työpaikan vaihto (5) sekä työsuhteen muuttuminen osa-aikaiseksi (4). Vastaajista kaksi oli jäänyt ilman työpaikkaa.

”Jokin muu syy, mikä?”-kohtaan vastasi 26 henkilöä, mutta edellä mainituista syistä käsitellen niistä viittatoista. Viiden vastaajan mainitsemat syyt liittyivät Kelaan, kilpailutukseen tai välityksen ongelmiin, alla kaksi niistä. Toinen vastaaja nosti esille faktan, että koska monet viittomakielen tulkit ovat jääneet listoille roikkumaan, on alalta lähteneiden lukumäärä vääristynyt.

”Kelan toiminta! Työt eivät ole hävinneet mihinkään, ne vain jaetaan epä-reilusti ja Kilpailutuksenkin vastaisesti.”

”Työni vähenivät pikkuhiljaa kunnes ne loppuivat täysin viime syksynä 2015. Työnantajani sanoi, että minun on mahdotonta enää saada tulkitöitä koska en asu pääkaupunkiseudella, eikä minulla ole autoa enkä voi tehdä töitä 24/7. töiden loppumisen syy on Kelan uudet ohjeistukset ja välityksen muutto Turkuun, jolloin asiakkaista ja tulkeista tuli pelkkiä pelinappuloita isolla kartalla ja välittäjiltä hävisivät inhimillisyys ja paikallinen asiakkaiden tuntemus. Kelan säännöt tekivät mahdottomaksi ottaa töitä normaalin työssäkäyntialueen ulkopuolelta, samoin kelluvien lista hävisi kokonaan, jolla oli suuri merkitys töiden saamiselle. Suuri ja paska katastrofi. Hyvä ja kokenut tulkki menetettiin Kelan koneistoon. Kela katsoo, että tulkkeja ei ole hävinnyt mihinkään. No, ei tietystikään, koska minäkin näyn edelleen työnantajani Kelan kalenterissa, tosin kalenteri kiinni kun töitä ei ole. En kai minä poistu Kelan kalenterista tai alalta, koska on ainut mahdollisuus tehdä satunnaisia töitä silloin kun. Kela laskee minut edelleen työntekijäksi ja se vääristää alaltahteneiden tilastoa. Satunnaisia tulkkauksia voin tehdä, mutta ne minun on itse järjestettävä jotenkin ottamalla asiakkaisiin suoraan kontaktia, Kelalta niitä ei tule. Paska Kela, paska firma.”

Neljän vastaajan ilmoittavat syyt koskivat työsuhteen tai työsopimuksen muutoksia. Vastaajista kaksi oli opintovapaalla ja yksi äitiyslomalla. Yksi vastaaja mainitsi tilausten määrän vähentyneen. Lisäksi kaksi vastaajaa koki töiden vähäisyyden työskentelyalueellaan vaikuttaneen palkan laskemiseen. Toinen heistä mainitsi myös tulkkien liiallisen määrän ja opiskelutulkkauksen puutteen vaikuttaneen tuloihinsa, hänen vastauksensa alla:

”vaihdoin työaluetta. Saan lyhyitä keikkoja keskelle päivää, mikä ns. blokkaa muut keikat. Tulkkeja on pienellä paikkakunnallani liikaa ja koajan otetaan uusia, vaikkei töitä riitä. Opiskelutukkausta ei ole, joten sekin vaikutti tuloihin.”

5.2 Kirjoitustulkkeina toimivien vastaukset

Kahdeksan vastaajaa ilmoitti toimivansa kirjoitustulkin ammatissa. Vastaajien pienen luvun vuoksi en kokenut tarkoituksenmukaiseksi esitellä tuloksia taulukoina. Vastajat jakautuivat Etelä-Suomen (4/8), Länsi-Suomen (3/8) ja Itä-Suomen (1/8) alueille. Kuten aiemmin tässä luvussa mainitsin, oli kysymys vastaajien syntymävuodesta vapaaehtoinen. Kirjoitustulkeista kuusi vastasi kysymykseen. Heistä yksi oli syntynyt vuosien 1970–1979 välillä. Loput viisi vastannutta kirjoitustulkkeja olivat syntyneet 1960-luvulla.

Vastaajista kolme oli valmistunut vuosien 2006–2010 välillä, kaksi vuosien 2011–2014 välillä, kaksi vuosien 2001–2005 välillä sekä yksi vastaaja vuosien 1996–2000 välillä. Vastaajista neljä toimi päätoimisessa työsuhteessa tuntityöntekijänä ja yksi päätoimisessa työsuhteessa kuukausipalkkaisena. Kaksi vastaajaa työskenteli sivutoimisessa työsuhteessa tuntipalkkaisena ja yksi vastaajista toimi yrittäjänä. Hän ei ilmoittanut pää- tai sivutoimisuudestaan.

Neljä vastaajaa ilmoitti, että ei suunnittele alanvaihtoa. Kolme vastaajaa totesi alanvaihdon käyneen mielessä ja yksi vastaaja vastasi suunnittelevansa alan vaihtamista aktiivisesti. Kirjoitustulkeista viisi vastasi kysymykseen siitä, suunnittelevatko he jatkavansa tulkkauksia sivutyönä. Jokainen heistä vastasi myöntävästi.

Kolme vastaajaa mainitsi syitä alanvaihdolle, mutta heistä kuitenkin vain yksi oli ilmoittanut suunnittelevansa alan vaihtamista aktiivisesti. Alanvaihtaja mainitsi alanvaihdon syykseen työnäkymien epävarmuuden. Alan vaihtamista harkinneet nostivat esille myös alan muutosten tuoman epävarmuuden. Kelaan liittyvistä syistä mainittiin välityksen toimimattomuus sekä Kelan vaikutus alan epävarmuuteen:

”Suurin syy on Kelasta johtuva alan epävarmuus, välitys tökkii koko ajan edelleen eikä mitään kehitystä parempaan tunnu tapahtuvan. Itse työ on aivan ihanaa, mutta systeemi täysin toimimaton tällönsään.”

Alanvaihdon toteutustapoja eritteli kolme vastaajaa, joista yksi oli ilmoittanut aktiivista alanvaihtosuunnitelmistaan. Alanvaihtaja suunnitteli opiskelevansa uutta alaa. Alan

vaihtamista harkinneet vastaajat kertoivat heillä olevan aiempi ammatti, johon palata tai he olivat jo aloittaneet uuden alan opiskelut.

Kaikki kahdeksan kirjoitustulkkia mainitsivat vastanneensa edelliseen kyselyyn, mutta heistä vain kolme vastasi kysymykseen liittyen alanvaihtosuunnitelmien muutoksiin kyselyiden välillä. Kahdesta vastaajasta, jotka olivat aiemmassa kyselyssä vastanneet aikovansa vaihtaa alaa, toinen oli toteuttamassa suunnitelmiaan ja toinen perunut ne. Vastaaja, joka vastasi aiemmassa kyselyssä, ettei aio vaihtaa alaa, ei ollut vaihtanut kyselyiden välillä mieltään.

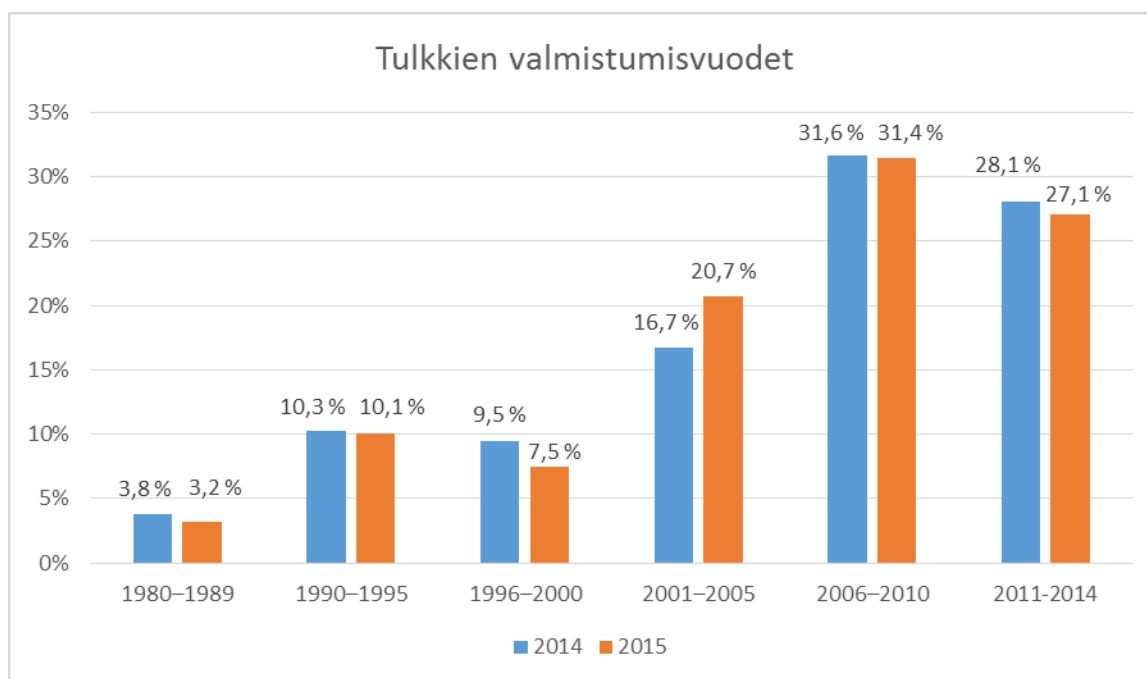
Kysymykseen työkalenterin auki pitämisestä vastasi kuusi kirjoitustulkkia. Heistä neljä ilmoitti pitävänsä kalenteria auki yli 40 tuntia viikon aikana. Lopuista vastaajista toinen vastasi pitävänsä kalenteria viikossa auki 21–30 tuntia ja toinen alle 10 tuntia. Kuusi kirjoitustulkkia vastasi kysymykseen ”Paljonko keskimäärin tulkkauksia teet/sinulla on viikon aikana?”. Vastaajia pyydettiin jättämään luvusta matka-ajat poissa. Kolme vastaajaa ilmoitti tekevänsä keskimäärin 6–10 tuntia tulkkauksia viikossa. Loput kolme vastaajaa tekivät 0–5 tuntia, 11–15 tuntia ja 16–20 tuntia.

Kuusi kirjoitustulkkia vastasi kysymykseen tulotasossa koettuihin muutoksiin liittyen. Heistä neljä ei osannut sanoa, oliko eroa tapahtunut. Yksi vastaaja ilmoitti tulojensa nousseen hieman (alle 10 %) ja yksi vastaaja ilmoitti tulojensa laskeneen hieman (alle 10 %). Kysymykseen tulotason laskemisen syistä vastasi kaksi vastaajaa, mutta heistä vain toinen oli vastannut edelliseen kysymykseen tulojensa laskeneen. Tästä syystä yhden vastaajan vastausta ei tämän kysymyksen osalta otettu huomioon. Vastaaja, joka koki tulojensa laskeneen, epäili eron johtuvan siitä, että vaikka hänen työsuhteensa ei ole muuttunut, tilauksia tulee vähemmän kuin ennen.

5.3 SVT:n ja TTYR:n kyselyn ja uusintakyselyn tulosten vertailu

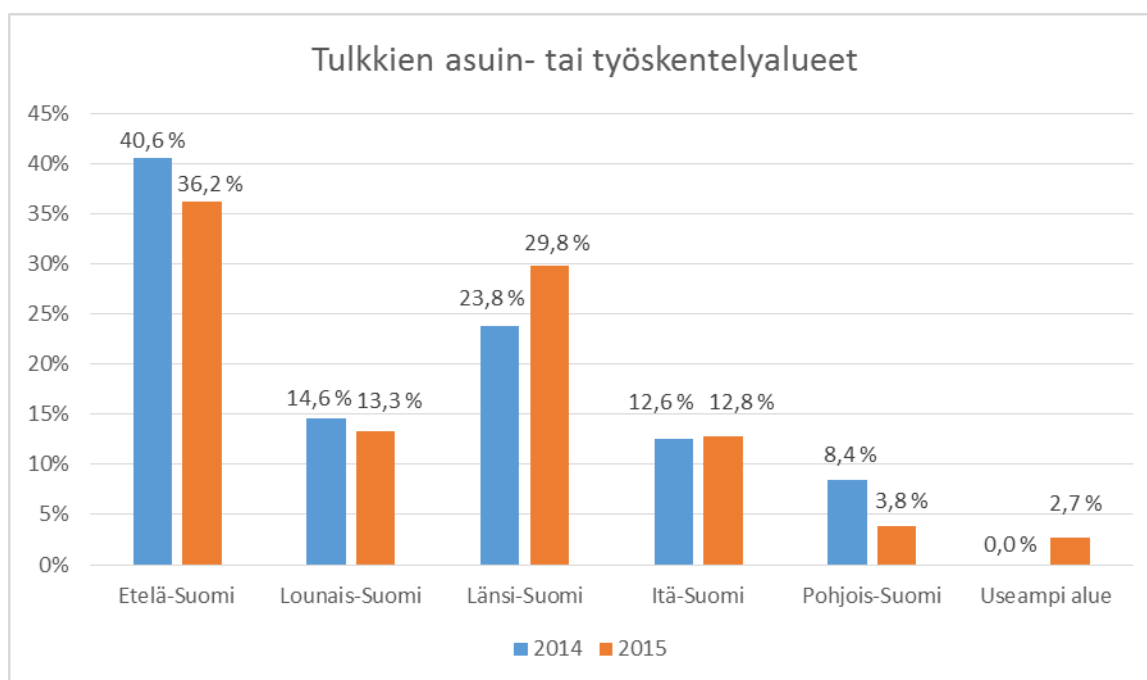
SVT:n ja TTYR:n toteuttamaan kyselyyn vastasi 263 henkilöä, ja uusintakyselyyn 188. Viittomakielen tulkkeina toimi 198 ja 137 henkilöä. Kirjoitustulkkeina toimi 20 ja 8 vastaajaa. Molemmissa ammateissa toimi 45 ja 43 henkilöä. Eriävien vastaajamäärien vuoksi käsittelen vastauksia suurimmaksi osaksi prosenttien, enkä niinkään pe-

ruslukujen kautta. Poikkeuksena mainittakoon alanvaihdon syyt ja tavat, joita käsitte-
len peruslukuina. Aiemmin esittelin uusintakyselyn tulokset kahdessa ryhmässä, mut-
ta tässä luvussa vertailen kyselyiden tuloksia kaikkien vastaajien kesken. Tämä joh-
tuu siitä, että edellinen kysely on raportoitu yhtenä ryhmänä.

KUVIO 8. Tulkkien valmistumisvuodet.

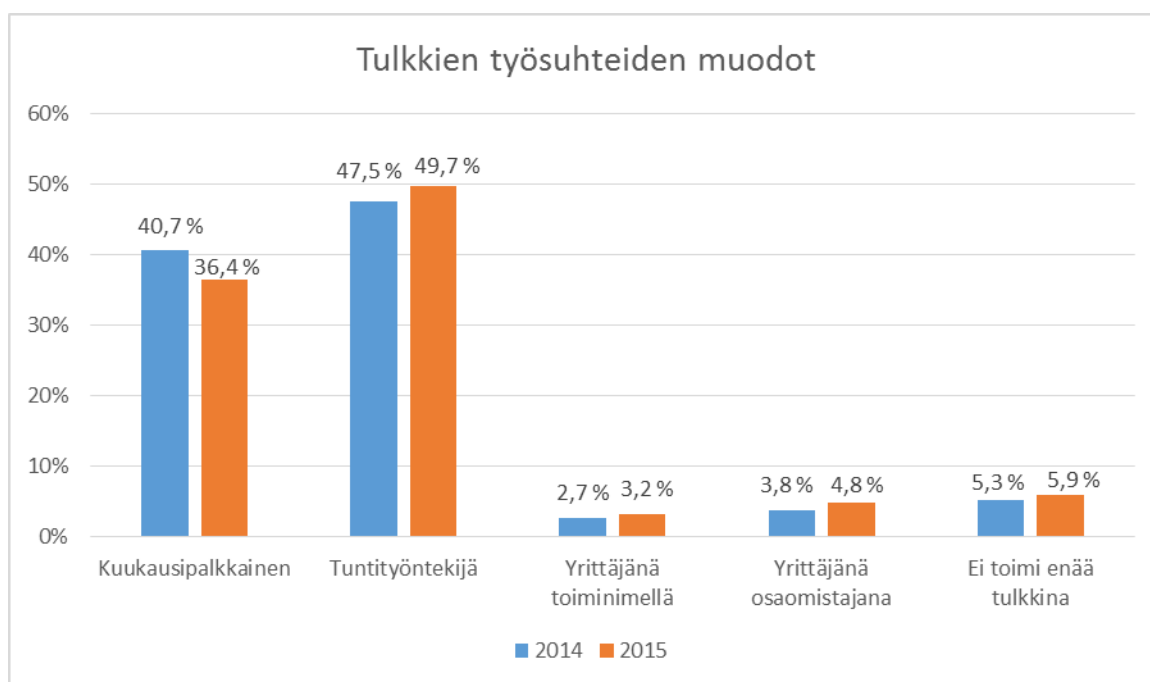
Kuten kuviosta 8 voidaan nähdä, molempien kyselyiden vastaajista enemmistö oli valmistunut vuosien 2006–2010 välillä ja toiseksi suurin määrä vuosina 2011–2014. Kolmanneksi eniten vastaajia oli valmistunut vuosien 2001–2005 aikana ja vähiten vuosina 1980–1989. Luvut ovat siis kyselyissä melko lähellä toisiaan. En vertaile vastaajien syntymävuosia toisiinsa, sillä tilaajan toiveesta kysymys oli uusintakyselyssä vapaaehtoinen.

KUVIO 9. Tulkkien asuin- tai työskentelyalueet.

Kuviota 9 tarkasteltaessa voidaan todeta, että molempien kyselyiden vastaajista selkeä enemmistö asui tai työskenteli Etelä-Suomen alueella. Toiseksi eniten vastaajia oli Länsi-Suomen ja kolmanneksi eniten Lounais-Suomen alueelta. Vähiten vastaajia oli molemmissa kyselyissä Pohjois-Suomesta. Lisäksi uusintakyselyn yksi vastaaja (0,5 %) vastasi kysymykseen olevansa työtön ja viisi vastaajaa (2,7 %) ilmoitti vastauksessaan useamman alueen.

SVT:n ja TTYR:n kyselyn vastaajista 81,6 % (213/261) toimi tulkkina päätoimisesti ja 18,4 % (48/261) sivutoimisesti. En löytänyt tietoa pää- tai sivutoimisuudesta kahden vastaajan osalta, jotka eivät enää toimineet tulkkeina. Uusintakyselyn vastaajista 84,9 % (152/179) ilmoitti toimivansa tulkkina päätoimisesti ja 15,1 % (27/179) sivutoimisesti. Kuten aiemmin tässä luvussa mainitsin, ei kysymys ollut uusintakyselyssä pakollinen, joten yhdeksän tulkkia ei vastannut kysymykseen.

KUVIO 10. Tulkkien työsuhteiden muodot.

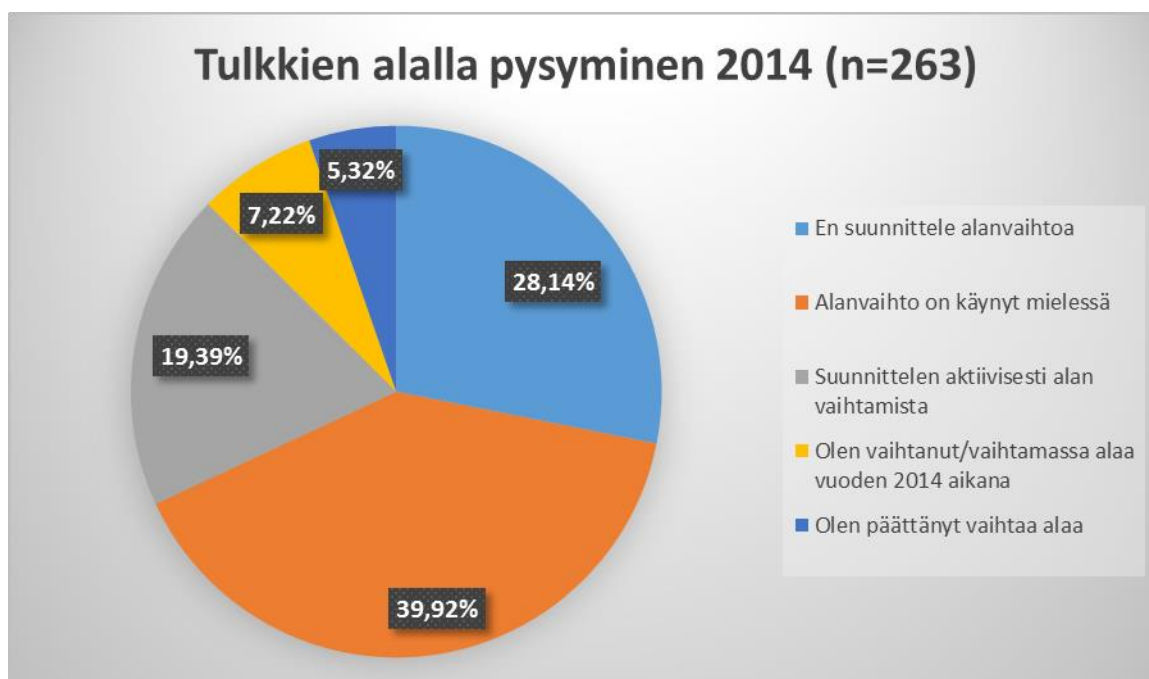
Kuviossa 10 olen esitellyt molempien kyselyiden vastaajien prosentuaaliset määrät työsuhteen muodon mukaan. En ole ottanut taulukossa huomioon pää- tai sivutoimisuutta, sillä koska toisessa kyselyssä kysymys oli vapaaehtoinen, eivät tulokset ole mielestäni vertailtavissa. Alla olen esitellyt tulokset myös pää- ja sivutoimisuuden mukaan.

Vuonna 2014 kyselyn vastaajista 37,3 % (98/263) ilmoitti työskentelevänsä päätoimisessa työsuhteessa kuukausipalkkaisena. Sivutoimisia kuukausipalkkalaisia oli 3,4 % (9/263). Päätoimisina tuntityöntekijöinä toimi 35,7 % (94/263) vastaajista ja sivutoimisena 11,8 % (31/263). Päätoimisena yrittäjänä toiminimellä työskenteli vastaajista 2,7 % (7/263) ja sivutoimisena ei yhtäkään. Yrittäjänä osaomistajana päätoimisesti toimi 3,4 % (9/263) vastaajista ja sivutoimisena 0,4 % (1/263). Vastaajista 1,9 % (5/263) oli toiminut päätoimisesti, mutta lopettanut tulkin työt ja vastaavasti 2,7 % (7/263) oli työskennellyt sivutoimisena ennen töiden lopettamista. Kahden työt lopettaneen vastaajan pää- tai sivutoimisuudesta en löytänyt tietoa.

Kysymys työsuhteen muodosta oli uusintakyselyssäkin pakollinen, mutta Webropol-alusta ei jostain syystä rekisteröinyt työsuhteen muotoa yhdeltä vastaajalta, tämän vuoksi vastaajia oli yhteensä 187. Kyseinen vastaaja ilmoitti työskentelevänsä sivu-

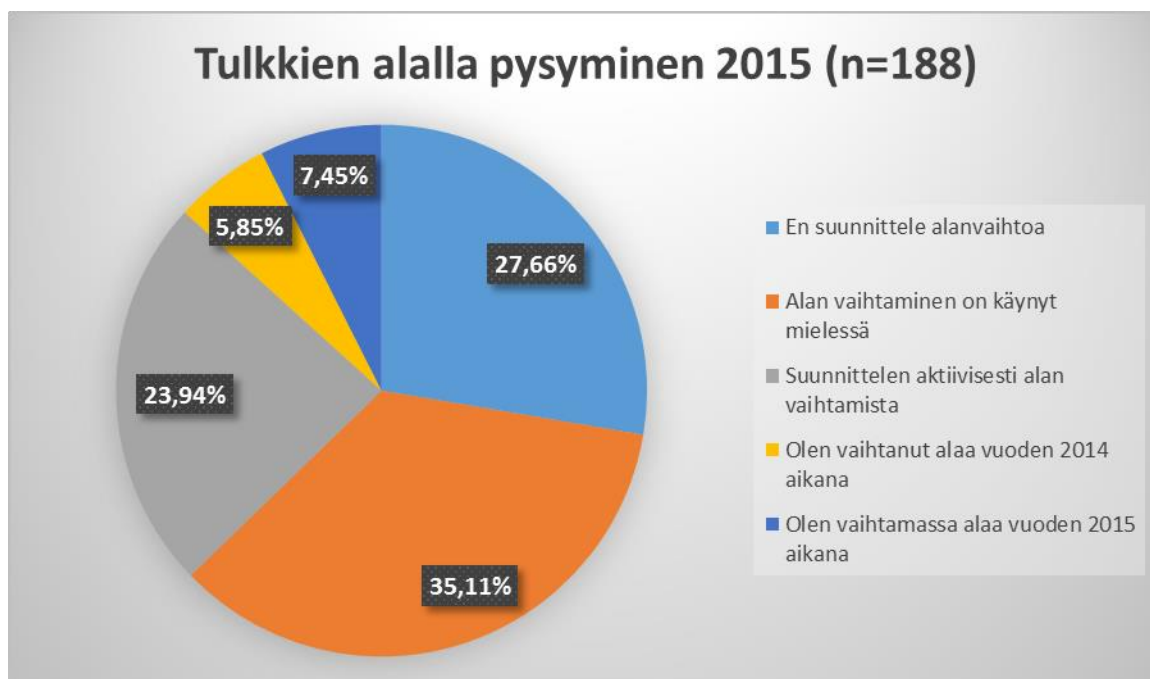
toimisesti. Päätoimisessa kuukausipalkkaisessa työsuhteessa työskenteli 34,8 % (65/187) vastaajista ja sivutoimisena 1,1 % (2/187). Päätoimisena tuntityöntekijänä toimi vastaajista 39,0 % (73/187) ja sivutoimisena 10,7 % (20/187). Yrittäjänä toiminimellä päätoimisesti työskenteli 2,7 % vastaajista (5/187) ja sivutoimisena ei yhtäkään. Päätoimisena yrittäjänä osaomistajana toimi 3,7 % (7/187) vastaajista ja sivutoimisena 0,5 % (1/187). Vastaajista 1,1 % (2/187) oli työskennellyt päätoimisessa työsuhteessa, mutta lopettanut tulkin työt. Lisäksi 1,6 % (3/187) oli työskennellyt sivutoimisessa työsuhteessa, muttei toiminut enää tulkkina. Vastaajista 3,2 % (6/187) oli myös lopettanut tulkin työt, muttei ilmoittanut pää- tai sivutoimisuudestaan. Lisäksi 0,5 % (1/187) toimi kuukausipalkkaisena, 0,5 % (1/187) toiminimellä työskentelevänä yrittäjänä sekä 0,5 % (1/187) osaomistavana yrittäjänä.

Vuoden 2014 kyselyn aikaan vielä enemmistö työskenteli kuukausipalkkaisessa työsuhteessa, kun taas vuonna 2015 vastaajien keskuudessa tuntityöläisyys oli yleisempää. Yrittäjiä molempien kyselyiden vastaajista oli vähemmistö. Sivutoimisena yrittäjänä toiminimellä ei kummassakaan kyselyssä ilmoittanut toimivansa yksikään vastaaja. Lopettaneita tulkkeja oli vuonna 2014 vastanneiden keskuudessa noin 5 % ja vuonna 2015 vastaava luku oli noin 6 %. Suurta kasvua ei siis ollut havaittavissa.

KUVIO 11. Tulkkien alalla pysyminen 2014.

Vuonna 2014 alalla pysymisestä kysyttäessä 105 vastaajaa ilmoitti alan vaihtamisen käyneen mielessä ja 74 henkilöä vastasi, ettei suunnittele alanvaihtoa. Vastaajista 51 suunnitteli alanvaihtoa aktiivisesti, 19 oli vaihtanut tai vaihtamassa alaa vuoden 2014 aikana ja 14 ilmoitti päättäneensä vaihtaa alaa. Kuviossa 11 alalla pysyminen prosentteina esitettynä.

KUVIO 12. Tulkkien alalla pysyminen 2015.

Vuonna 2015 vastaajista 66 ilmoitti alan vaihtamisen käyneen mielessä ja 45 vastaajaa suunnitteli aktiivisesti alan vaihtamista. Vastaajista 11 oli vaihtanut alaa vuoden 2014 aikana ja 14 vastaajaa oli vaihtamassa alaa vuoden 2015 aikana. Vastaajista 52 ilmoitti, ettei suunnittele alan vaihtamista. Nämä vastaukset on kuvattu prosentteina kuviossa 12.

Molempien kyselyiden tuloksista voidaan nähdä, että suurimmalla prosenttimäärällä vastaajista on alan vaihtaminen käynyt mielessä. Seuraavaksi eniten molemmissa kyselyissä oli vastaajia, jotka eivät suunnitelleet alanvaihtoa. Aktiivisesti alanvaihtoa suunnittelevien määrä oli uusintakyselyssä suurempi (23,9 %) kuin alkuperäisessä kyselyssä (19,4 %).

SVT:n ja TTYR:n kyselyn vastaajista osa antoi useamman syyn alanvaihdolle ja osa ei yhtäkään. Uusintakyselyn vastaajista 122 listasi syitä sille, miksi oli vaihtamassa tai vaihtanut alaa sekä miksi alan vaihtaminen oli käynyt mielessä. Osa vastaajista antoi useamman kuin yhden syyn. Vastaajista 51 ilmoitti aiemmassa kysymyksessä alanvaihdon ainoastaan käyneen mielessä, mutta listasi silti syitä mahdolliselle alanvaihdolle. Heidät olen maininnut erikseen alanvaihtajien lukeman jälkeen, kuten aiemmin tuloksia esitellessäni. Kaksi vastaajaa ilmoitti kyselyssä, ettei aio vaihtaa alaa. Näin ollen heidän vastauksensa tähän kysymykseen on jätetty huomioimatta. Tarkemmat kuvaukset uusintakyselyn vastauksista nousseista alanvaihdon syistä löytyvät edellisistä alaluvuista 5.1 sekä 5.2. En erittele tässä vertailussa alanvaihdon syitä, jotka on maininnut vain yksi vastaaja.

Alkuperäisen kyselyn vastaajat nostivat alan vaihtamisen syiksi esimerkiksi alan ja työmäärän ongelmat. Näihin syihin kuuluivat muun muassa töiden vähyys (60), alan liian epävakaa tilanne (34), alan kehityksen siirtyminen taaksepäin sekä alan uudistusten tuoma epävarmuus (13). Seitsemän vastaajaa koki alan odotusten ristiriitojen olevan liian stressaavia ja että asiakkaat eivät arvostaneet tulkkeja. Vastaajista kuusi totesi alan olevan marginaalinen tai asiakaskunnan vähenevän. Kolme vastaajaa koki ammattiliiton liian heikon vaikuttamisen ja yleissitovan TES:in puuttumisen vaikuttaneen alanvaihdon suunnitteluun.

Alaan ja työmäärään liittyvistä ongelmista vastaajat mainitsivat etenkin töiden vähyyden (29+22 vastaajaa), alan liian epävakaa tilanteen ja tulevaisuuden näkymien epäselvyyden (14+19) sekä alan muutosten tuoman epävarmuuden (6+2). Muita alaan ja työmäärään liittyviä syitä olivat muun muassa töiden riittämättömyys työskentelyalueella (5+0), alan kehityksen meno taaksepäin (2+0) sekä asiakkaiden tyytymättömyys (1+1).

Samoja syitä molemmissa kyselyissä olivat töiden vähyys, alan epävakaa tilanne sekä alan muutosten tuoma epävarmuus. Vuonna 2014 osa vastaajista koki asiakaskunnan vähenevän, mutta vuonna 2015 ajatusta ei nostettu esille. Samaten ammattiliiton vaikuttamisen ongelmia ei enää uusintakyselyssä mainittu. Uusintakyselyssä tuotiin uutena esille esimerkiksi töiden riittämättömyys työskentelyalueella.

Vuonna 2014 syihin, jotka liittyivät omiin tunteisiin työoloista, kuuluivat suurimpina tulkkausten jatkuva päivystäminen ja kalenterin aukipitäminen (21) sekä mahdollisuus vaikuttaa työpäiviin tai suunnitella tulevaisuutta (17). Vastaajista 15 totesi, ettei haluaisi vaihtaa alaa, mutta ettei heillä ollut enää varaa tehdä työtä, josta kuitenkin pitäivät. Vastaajista kymmenen koki, ettei laatu merkitse enää mitään ja etteivät he saaneet tehdä sitä, mitä parhaiten osaavat tai arvioida osaamistaan. Näin ollen myös onnistumisten kokeminen ei ollut mahdollista. Muita syitä olivat liian pitkät tulkkausmatkat ja liiallinen autossa istuminen (8), liika tylsä odottelu, etenkin opiskelutulkkauksessa (8) sekä se, etteivät vastaajat kokeneet ammattitaitonsa kehittyvän kyseisen hetken tilanteessa (4).

Vuonna 2015 syistä, jotka nousivat omista tunteista työoloihin liittyen, suurimpia olivat muun muassa tulkkausten jatkuva päivystäminen (13+7), mahdollisuus vaikuttaa työpäiviin tai suunnitella tulevaisuutta (9+6), toimeksiantoihin sopivuuden arvioinnin mahdollisuus (3+1), solidaarisuuden kärsiminen (2+3) sekä ammattitaidon kehittämisen tai ylläpidon toteutumisen ongelmat nykytilanteessa (3+1). Lisäksi osa vastaajista koki esimerkiksi työn sisältävän liian pitkiä matkoja ja autossa istumista (2+1), valmistautumisen olevan mahdotonta kun toimeksiannot välitetään niin lyhyellä varoitusajalla (2+0) sekä palkan saamisen jostain muusta työstä olevan helpompaa (1+1).

Yhteneväisyyksiä näissä alanvaihdon syissä olivat jatkuva päivystäminen, mahdollisuus vaikuttaa työpäiviin tai suunnitella tulevaisuutta, taitojen kehittämisen tai ylläpitämisen ongelmat sekä mahdollisuus arvioida sopivuutta toimeksiantoihin. Liika odottelu ja työmatkojen pituus mainittiin myös vuonna 2015, mutta vähemmissä määrin. Uusia syitä olivat muun muassa solidaarisuuden kärsiminen sekä valmistautumisen mahdollisuus.

Vuonna 2014 suurimmat alanvaihdon syyt yrityksen tai taloudellisen tilanteen epävarmuuteen liittyen olivat huoli taloudellisesta tilanteesta (25), tuntityösuhteen liian epävarmat tulot (23), huoli työsuhteen pysyvyydestä (11) sekä kuukausityösuhteiden irtisanominen (7). Muutama vastaaja kertoi yrityksessä olevan tai olleen YT-neuvottelut (6), ettei yrityksellä ole varaa jatkaa työsopimusta (3) tai palkkatason olevan liian huono (3). Yrityksen huonon sisäisen ilmapiirin nosti esille kaksi vastaajaa.

Vuonna 2015 yrityksen tai taloudellisen tilanteen epävarmuuteen liittyen mainittiin suurimpina huoli taloudellisesta tilanteesta (12+6), kuukausityösuhteiden irtisanominen (9+2), tuntityösuhteen tulojen epävarmuus (7+3), työsopimusten tai työehtojen heikentyminen (5+2), huoli työsuhteen pysyvyydestä (3+0) sekä YT-neuvottelut (3+0). Lisäksi koettiin, ettei yritys arvosta kokemusta (3+0), työsuhde-etuja on karsittu (2+0) ja että tuntityöntekijä on yrittäjän asemassa ja että hänellä on täten myös yrittäjän riskit (2+1). Muita aiheeseen liittyviä syitä olivat muun muassa huono palkkataso (2+1), huonot etenemismahdollisuudet (2+0) sekä huonontuneet työolosuhteet (0+2).

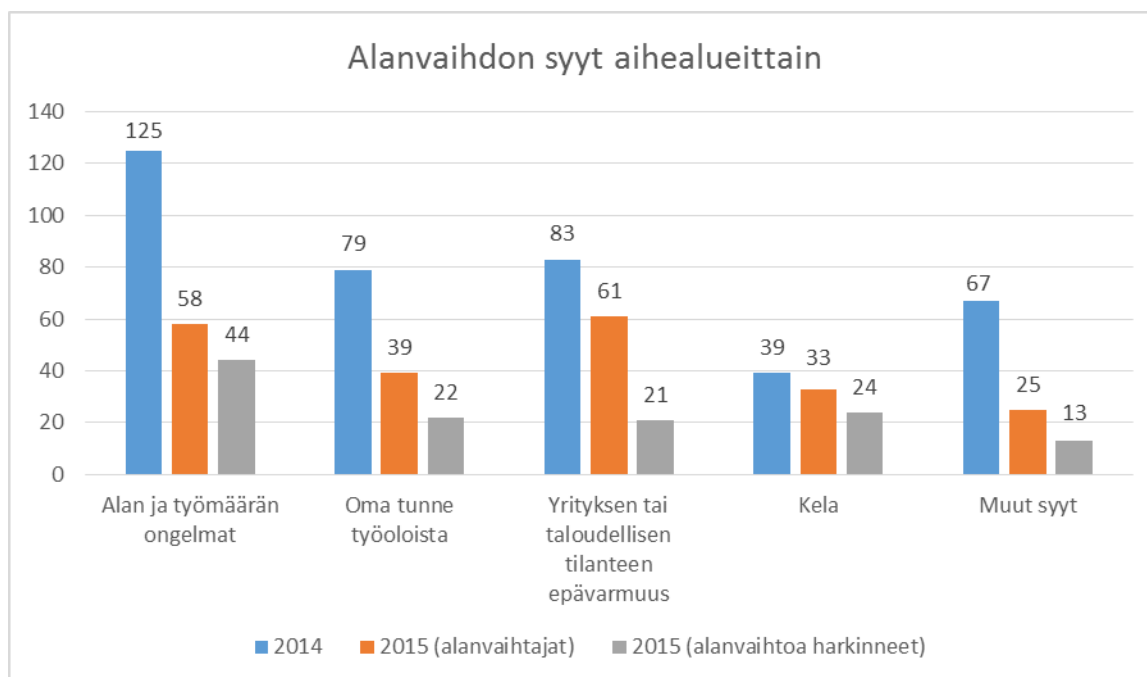
Molempien kyselyiden vastauksissa esille nousivat huoli taloudellisesta tilanteesta, tuntityösuhteen epävarmat tulot, huoli työsuhteen pysyvyydestä, kuukausityösuhteiden irtisanominen, YT-neuvottelut sekä huono palkkataso. Uusia syitä vuonna 2015 olivat muun muassa tuntitekijöiden joutuminen yrittäjän asemaan ja siitä seuraavat riskit, huonot etenemismahdollisuudet sekä heikentynyt luottamus työnantajapuoleen.

SVT:n ja TTYR:n kyselyn vastauksista suurin Kelaan liittyvä alanvaihdon syy oli se, että vastaajat kokivat Kelan tehneen yksipuolisilla säännöillään ja muutoksillaan työnteosta stressaavaa ja tästä syystä motivaation olevan hukassa (20). Muita syitä olivat välityksen toimimattomuus ja toimeksiantojen välittyminen mielivaltaisesti (8) sekä seuraavan kilpailutuksen muutosten mietittyttäminen (4). Lisäksi viisi vastaaja koki, ettei Kela ota ongelmia vakavasti tai ymmärrä tulkkausalaa ja että Kela ajaa alan konkurssiin.

Uusintakyselyssä jälleen suurimmat syyt Kelaan liittyen olivat Kelan yksipuolisten sääntöjen ja muutosten negatiiviset vaikutukset työntekoon (7+8 vastaajaa), välityksen toimimattomuus (8+6) sekä kilpailutuksen aiheuttama epävarmuus (4+2). Muita useamman vastaajan mainitsemia syitä olivat rekrytointikielto (3+1), Kela yleisesti ottaen (2+2) sekä kokemus siitä, ettei Kela ota kokemusta tai laatua huomioon (1+2). Uusia, harvemman vastaajan mainitsemia syitä olivat esimerkiksi Kelan arvaamattomuus (1+1) sekä se, että Kelan myötä ammattieettisten sääntöjen noudattaminen koettiin hankaloituneeksi (2+0).

Vuonna 2014 muihin alanvaihdon syihin lukeutuivat esimerkiksi haaveilut toisesta ammatista tai aloitetut toisen ammatin opiskelut (21), toinen ammatti tai työpaikka (17), tulkkien liiallinen määrä (8) sekä alan muut työt tulkkauksen sijasta (4). Vastaa- jista viisi totesi, ettei ajatellutkaan tehdä tulkin töitä eläkeikään asti, sillä koki tervey- dentilan vaikuttavan. Muita syitä olivat muun muassa kokemus siitä, että nykyaikana olisi syytä olla useampi ammatti (2), halu saada vaihtelua ja ammatti, jossa olisi sel- keämmät pitkän tähtäimen näkymät (2) sekä kokemus siitä, ettei sovellu alalle (2). Kaksi vastaajaa teki tulkkauksia vain sivutyönä ja kaksi totesi, ettei tulkin työ tuonut heille kaivattua tyydytystä.

Vuonna 2015 vastaajat mainitsivat edellisten vastausten tavoin muiksi syiksi alan- vaihdolle kiinnostumisen toisesta ammatista tai sen opiskelemisen (13+2), tulkkien liiallisen määrän (2+4), toisen ammatin tai työpaikan (3+1) sekä kokemuksen siitä, että tulkin ammatti ei ole eläketyö (2+4). Lisäksi muutama ei tuntenut alaa omakseen (2+1) tai halusi vaihtelua (2+0).

KUVIO 13. Alanvaihdon syyt aihealueittain.

Kuten kuviosta 13 voidaan nähdä, mainittiin molemmissa kyselyissä alanvaihdon syiksi useimmiten alan ja työmäärän ongelmiin liittyvät syyt. Toiseksi eniten nostettiin esille yrityksen tai taloudellisen tilanteen epävarmuus. Seuraavaksi useimmiten kyse-

lyiden vastauksissa mainittiin syyt liittyen omiin tunteisiin työoloista. Kelaan liittyvät syyt nostettiin esille uusintakyselyssä useammin kuin alkuperäisessä kyselyssä. Vuonna 2015 vähiten mainittiin muita syitä, kun taas vuonna 2014 ne nousivat esille useammin kuin Kelaan liittyvät syyt.

Kysymys alan vaihtamisen tavoista oli molemmissa kyselyissä vapaaehtoinen. Osa vastaajista kertoi useamman vaihtoehdon ja osa ei yhtäkään. Uusintakyselyn vastaajista 122 mainitsi tapoja alanvaihdolleen. Heistä 51 ilmoitti kuitenkin aiemmassa kysymyksessä alanvaihdon ainoastaan käyneen mielessä. Heidän vastauksensa on otettu erikseen huomioon. Kaksi vastaajaa ilmoitti aiemmassa kysymyksessä, etteivät aio vaihtaa alaa. Näin ollen heidän vastauksensa tähän kysymykseen on tämän kysymyksen analyysissä jätetty huomioimatta.

Vaihtamista toteutettiin vuosina 2014 ja 2015 pitkälti samoilla tavoilla. Moni suunnitteleli opiskelevansa muuta alaa tai oli jo hakenut opiskelupaikkaa. Vuonna 2014 näin vastasi 62 henkilöä ja vuonna 2015 yhteensä 28 alanvaihtajaa ja 25 alanvaihtoa harkinnutta henkilöä. Toinen suosittu alanvaihdon tapa oli aiempi ammatti, johon palata tai muun alan aloitetut opiskelut, jonka vastasi aiemmassa kyselyssä 71 vastaajaa ja uusintakyselyssä 35 alanvaihtajaa sekä 15 alanvaihtoa ajatellutta henkilöä.

SVT:n ja TTYR:n kyselyssä 16 vastaajaa ilmoitti opiskelevansa ammatin, jossa voi hyödyntää tulkin koulutusta tai hankkivansa lisäkoulutusta. Uusintakyselyssä saman vastauksen antoi 5 alanvaihtajaa sekä 6 alan vaihtamista harkinnutta vastaajaa. Kaksi vastaajaa ilmoitti vuonna 2014 pyrkivänsä muuhun työhön, jossa voi hyödyntää tulkin koulutusta. Vuonna 2015 alanvaihtajista neljä ja alanvaihtoa ajatelleista kolme pyrkivät samaan tai tekivät jo muuta työtä, jossa voivat hyödyntää tulkin koulutusta tai viittomakielen taitoa. Neljä vastaajaa ilmoitti vuonna 2014 aikovansa perustaa yrityksen tai työskentelevänsä valmiina olevassa yrityksessä ja vuonna 2015 näin vastasi yksi alanvaihtaja. Lisäksi uusintakyselyssä viisi alanvaihtoa pohtinutta vastaajaa ilmoitti, ettei heillä vielä ole tarkempia suunnitelmia.

SVT:n ja TTYR:n kyselyssä 171 tulkkia vastasi kysymykseen tulkkausten jatkamisesta satunnaisesti, esimerkiksi sivutyönä. Heistä 77,2 % (132/171) aikoi jatkaa ja 22,8 % (39/171) ei. Uusintakyselyssä 125 vastaajaa vastasi kysymykseen. Heistä 80,8 %

(101/125) ilmoitti aikomuksistaan jatkaa työskentelyä, kun taas 19,2 % (24/125) tote-
si, ettei aio jatkaa tulkkauksen tekemistä.

6 POHDINTA

Tässä luvussa esittelen uusintakyselyn kautta saadut vastaukset esittämiini tutki-
muskysymyksiin sekä arvioin toteuttamani kyselyn onnistuneisuutta. Pohdin myös
SVT:n ja TTYR:n kyselystä sekä uusintakyselystä saatuja tuloksia ja vertailen niitä
aiempaan tutkimukseen alanvaihdosta. Lisäksi esittelen aiheita jatkotutkimukselle.

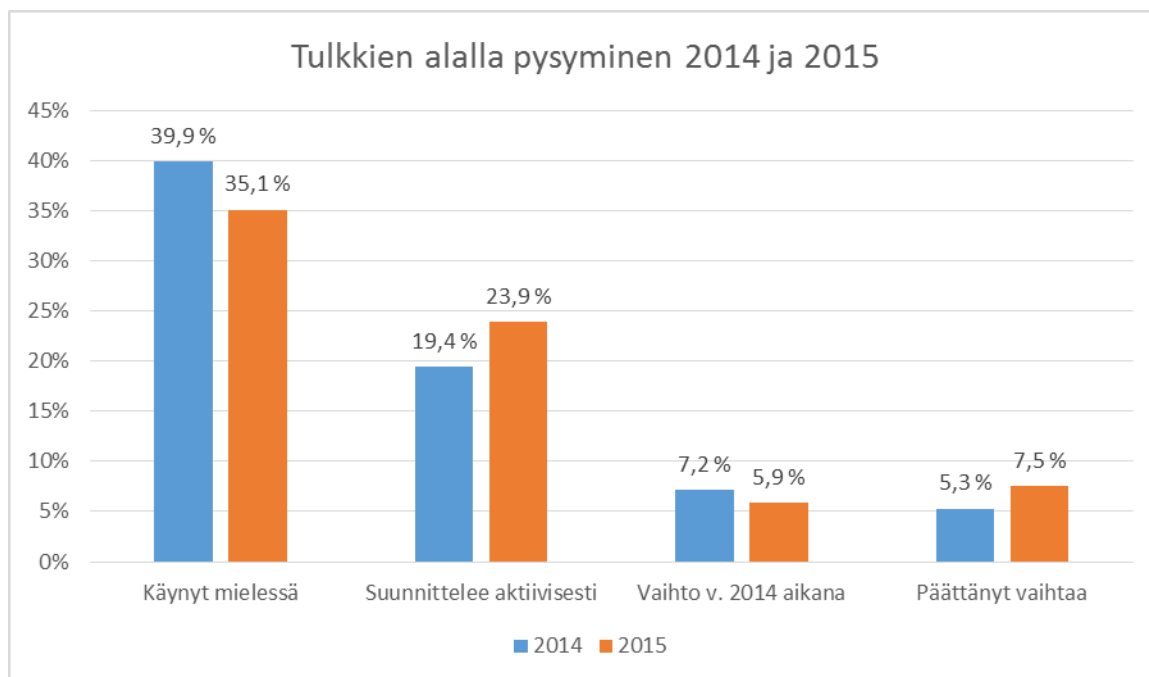
6.1 Vastaukset tutkimuskysymyksiin

Työni tutkimuskysymykset olivat:

1. Ovatko alanvaihtoa suunnitelleet henkilöt toteuttaneet suunnitelmansa?
2. Onko alanvaihtajien lukumäärään tullut muutoksia Suomen Viittomakielen
Tulkit ry:n 2014 kesällä toteuttamaan kyselyyn verrattuna?

En onnistunut saamaan kyselyni kautta täysin kattavaa vastausta ensimmäiseen tut-
kimuskysymykseeni, sillä uusintakysely ei tavoittanut kaikkia edelliseen kyselyyn vas-
tanneita. Yhteensä 138 henkilöä vastasi molempiin kyselyihin sekä kysymyksiin
aiempien alanvaihtosuunnitelmien toteuttamisesta. Aiemmin alanvaihtoa suunnitel-
luista vastaajista 15 oli toteuttanut suunnitelmansa. Vastaajista 61 ilmoitti olevansa
toteuttamassa aiempia suunnitelmiaan ja 11 vastaajaa oli perunut aiemmat suunni-
telmansa. Yhteensä 38 aiempaan kyselyyn vastannutta henkilöä, jotka eivät suunni-
telleet alanvaihtoa, eivät suunnitelleet alanvaihtoa myöskään vuonna 2015. Vastaa-
jista 8 oli alkanut suunnitella alanvaihtoa, kaksi oli vaihtamassa alaa ja kolme oli vaih-
tanut alaa. Edelliseen kyselyyn vastasi 263 henkilöä, joista nähtävästi miltei puolet
vastasi myös uusintakyselyn kysymyksiin alanvaihtosuunnitelmiin liittyen. Näin ollen
en onnistunut kartoittamaan tilannetta kaikkien edelliseen kyselyyn vastanneiden
kohdalla.

Kysymys alanvaihtajien lukumäärän muutoksista on siinä määrin haasteellinen, että kyselyihin on vastannut eriävä määrä henkilöitä. Näin ollen alanvaihtajien lukumäärän muutoksia on haasteellista arvioida luotettavasti. Pystyn ainoastaan mainitsemaan eroja kahden kyselyn vastaajamäärissä. On mahdotonta selvittää, onko osa alanvaihtajista suunnitellut alanvaihtoa aiemmin vai vasta nyt, mikäli he eivät ole vastanneet aiempaan kyselyyn. Tällöin on ristiriitaista puhua uusista alanvaihtajista.

KUVIO 14. Tulkkien alalla pysyminen 2014 ja 2015.

Kuviosta 14 voidaan nähdä erot tulkkien alalla pysymisessä vuosilta 2014 ja 2015. ”Vaihto vuoden 2014 aikana” sisältää molempien kyselyiden vastausvaihtoehdot ”Olen vaihtanut tai vaihtamassa alaa vuoden 2014 aikana” sekä ”Olen vaihtanut alaa vuoden 2014 aikana”. ”Päättänyt vaihtaa” taas sisältää molemmista kyselyistä vastausvaihtoehdot ”Olen päättänyt vaihtaa alaa” sekä ”Olen vaihtamassa alaa vuoden 2015 aikana”. Yhtenä eroavaisuutena voidaan huomata, että alanvaihto on uusinta-kyselyn vastaajien kesken käynyt mielessä hieman harvemmin kuin alkuperäisen kyselyn vastaajien kesken; määrä on laskenut 4,8 %. Aktiivisia alanvaihdon suunnittelijoita oli 4,5 % enemmän vuonna 2015 ja alanvaihdosta päättäneiden ja sen toteuttaneiden henkilöiden luvut ovat melko lähellä toisiaan molempien kyselyiden vastauksissa. Vuonna 2015 alanvaihdosta päättäneiden prosentuaalinen määrä oli aavistuksen suurempi (ero 2,2 %) ja alanvaihdon toteuttaneiden aavistuksen pienempi

(ero 1,3 %). Suuria eroavaisuuksia kyselyissä ei siis ilmennyt alanvaihtajien määrän suhteen. Erojen vähyyteen saattaa vaikuttaa se, että kyselyt on toteutettu niin lyhyen aikavälin sisällä. Reilussa puolessa vuodessa tilanne ei ole ehtinyt muuttua paljoakaan.

6.2 Kyselyn onnistuneisuuden arviointi

Kyselyn yhtenä haasteena on se, että väärinymmärryksiä saattaa tapahtua. Annetut vastausvaihtoehdot eivät myöskään aina ole vastaajien näkökulmasta onnistuneita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 195.) Tekemäni kyselylomake on sisältänyt jossain määrin molempia ongelmia. Kyselylomakkeen tulisikin olla mahdollisimman selkeä ja sisältää tarkkoja, lyhyitä kysymyksiä (mt., 202). Jotkin kysymykset olisin voinut muotoilla paremmin ja ymmärrettävämmin. Olisi varmasti ollut hyvä luetuttaa lomake vielä jollakin työryhmän ulkopuolisella henkilöllä ja kysyä hänen mielipidettään kysymysten ymmärrettävyydestä.

Muutama vastaaja kritisoi ohjeiden epätarkkuutta kysymyksissä alanvaihdon syihin ja tapoihin liittyen. Heille oli jäänyt epäselväksi, kuuluiko kysymykseen vastata, mikäli oli vastannut aiempaan kysymykseen alan vaihtamisen käyneen mielessä. Käytin kysymyksessä samaa sanamuotoa kuin edellisessäkin kyselyssä oli käytetty: ”Vastaa tähän, jos vastasit edellisessä kysymyksessä suunnittelevasi, päättäneesi tai vaihtaneesi alaa”. Oletin, että tällä rajattaisiin kysymyksestä pois ne henkilöt, joilla alan vaihtaminen oli ainoastaan käynyt mielessä. Tästä huolimatta kysymykseen vastasi 51 henkilöä, joilla alanvaihto oli käynyt mielessä. Toki olisin voinut tarkemmin määrittää, että kysymys on tarkoitettu nimenomaan heille, jotka suunnittelevat alanvaihtoa aktiivisesti tai ovat jo toteuttaneet aikeensa. Mutta koska näitä vastaajia oli molemmissa kysymyksissä yli kolmasosa (51/122), oli heidätkin otettava omana ryhmänään huomioon kysymysten analyysissä. Lisäksi molempiin kysymyksiin vastasi kaksi henkilöä, jotka eivät edes harkinneet alan vaihtamista.

Yksi vastaaja totesi, että työtunteja kysyttäessä vaihtoehtona olisi ollut hyvä olla myös ”en tee juuri nyt tulkkauksia”. Oletin, että kysymykseen ei vastata, mikäli tulkkauksia ei tehdä. Toki mainittu vaihtoehto olisi voinut olla hyvä lisä kysymykseen.

Eräs vastaaja olisi kaivannut kysymykseen tulotason eroihin liittyen tarkempia vaihtoehtoja. Nyt vaihtoehdot olivat alle 10 % ja yli 20 %. Alun perin en aikonut laittaa kysymykseen prosenttimääriä, mutta edellisen kyselyn toteuttaneesta työryhmästä todettiin, että prosenttimäärät saattaisivat konkretisoida arviota. Olisin ehkä voinut valita tarkemmat prosenttimäärät, mutta pelkäsin liiallisten vastausvaihtoehtojen sekoittavan vastaajia. Mahdollisesti 10–20 % ja 25–35 % olisivat tuoneet tarkempia tuloksia.

SVT:n ja TTYR:n toteuttamaan kyselyyn vastasi 263 henkilöä, ja minun uusintakyselyyni 188 henkilöä. Vastaajia oli siis huomattavasti vähemmän, vaikka linkkiä kyselyyn jaettiin samojen väylien kautta. En usko, että vastaajien määrään olisi vaikuttanut se, että tällä kertaa kyselyn toteutti opiskelija. Enemmän näkisin, että uusintakysely miellettiin liian helposti alkuperäiseksi kyselyksi, eivätkä ihmiset halunneet vastata mielestään samaan kyselyyn uudestaan. Mainitsin kyllä kyselyn alkusanoissa, että kyseessä on uusi kysely, mutta ehkä kaikki linkin avanneet eivät jaksaneet lukea koko tekstiä. Otsikossa luki, että kyseessä on seurantakysely, mutta uusintakysely olisi oikeampi termi. Ehkä tämäkin sekoitti osaa tekstin lukijoista ja osa saattoi luulla, että ainoastaan aiemmin vastanneiden odotetaan vastaavan uudestaan, jotta seuranta toteutuisi. Kuten aiemmin mainitsin, on myös mahdollista että kaikki kyselyn avanneet eivät yksinkertaisesti kokeneet aiheen koskettaneen itseään. Mielestäni myös henkilöiden, jotka eivät suunnittele alanvaihtoa, vastaukset ovat kuitenkin olleet aivan yhtä tärkeitä kuin muutkin vastaukset. Useampien vastausten kautta olisi voitu paremmin kartoittaa yleistilannetta. Lisäksi vastaajien määrään on saattanut vaikuttaa se, että kyselyiden välillä oli kulunut vasta puoli vuotta. Jotkut kohderyhmän jäsenet eivät ehkä kokeneet tarvetta vastata samalla tavalla uudestaan.

Kysymykseen ”Oletko vastannut SVT:n kyselyyn tulkkien alanvaihtosuunnitelmista kesällä 2014?” 11 vastasi kieltävästi, mutta vastasi silti kysymyksiin koskien alanvaihdon suunnittelua ja toteutusta verrattuna edelliseen kyselyyn. Tämä saattoi mahdollisesti johtua siitä, että mainitsin kysymyksessä aiemman kyselyn olleen SVT:n, kun kysely oli tosi asiassa toteutettu yhteistyössä SVT:n ja TTYR:n välillä. Mutta koska en voi olla asiasta varma, jouduin jättämään nämä vastaukset kyseisen kysymyksen kohdalla huomioimatta.

En etukäteen tajunnut, kuinka suuri työ kaikkien avointen vastausten käsittelyssä todellisuudessa tuli olemaan. Näin ollen olisin voinut tehdä ainakin syntymävuodesta monivalintakysymyksen, antamalla vaihtoehtoja esimerkiksi 5–10 vuoden välein. Tämä olisi nopeuttanut vastausten analysointia huomattavasti, etenkin kun esittelin edellisen kyselyn raportin tavoin syntymä- ja valmistumisvuodet isompina kokonaisuuksina. Yhtä lailla asumispaikan tai työssäkäyntialueen olisi voinut toteuttaa suljetuna kysymyksenä jakamalla Suomen eri osiin. Samaten olisin voinut ottaa oppia edellisestä kyselystä ja listata suurimpia alanvaihdon syitä vastausten vaihtoehtoiksi. Näiden lisäksi olisin voinut lisätä ”Muu, mikä?”-vastausvaihtoehdon. Tällä tavalla kyselyn vastausten analysointi olisi ollut erittäin paljon nopeampaa ja helpompaa. Toisaalta melko suuri osa vastauksista erosi aiemmista alanvaihdon syistä, joten avointen kysymysten käyttö tuntui tarkoituksenmukaiselta. Lisäksi vaihtoehtojen antaminen olisi saattanut ohjata vastauksia tiettyyn suuntaan sen sijaan, että vastaajat saivat ilmaista itseään vapaasti.

Vastaajia oli alanvaihdon syitä ja tapoja koskeissa kysymyksissä yli sata ja osa vastaajista mainitsi useamman asian. Tämä vaikeutti vastausten luokittelua entisestään, kun yksi vastaus saattoi kuulua useamman luokituksen piiriin. Kuten aiemmin mainitsin, sain kuitenkin analyysityöhön apua edellisen kyselyn raportin koostaneelta Kuvien Liiton erityisasiantuntija Marika Rönnergiltä. Yhdessä pohdimme joidenkin vastausten kohdalla sitä, mitä vastaaja on tekstillään tarkoittanut. Esimerkiksi jo se, tarkoittiko vastaaja vastauksella ”Opiskelen” opiskelevansa jo vai vasta tulevaisuudessa, aiheutti tulkinnallisia ongelmia.

Jos aikaa olisi jäänyt enemmän, olisi ollut mielenkiintoista erotella myös sekä viittomakielen tulkkeina että kirjoitustulkkeina toimineet vastaajat omaksi, kolmanneksi ryhmäkseen. Mutta koska raportoin kyselyn tulokset tilaajallekin kahdessa ryhmässä, ei minusta tuntunut tarkoituksenmukaiselta esitellä niitä opinnäytetyössänikään kolmessa ryhmässä.

Mikäli toteuttaisin kyselyn uudestaan, tekisin sen hieman eri tavalla. Muotoilisin kysymykset ja ohjeistukset tarkemmin, enkä käyttäisi avointa kysymysmuotoa ainakaan syntymävuosien selvittämiseen. Tästä huolimatta olen tyytyväinen lopputulokseen,

sillä olen hyvin pitkälti onnistunut noudattamaan sekä tilaajan toiveita että omia pyrkimyksiäni.

6.3 Kyselyiden tulosten pohdinta

SVT:n ja TTYR:n kyselyyn sekä uusintakyselyyn vastanneista melko suuri osa oli ainakin harkinnut alan vaihtamista, suunnitellut sitä aktiivisesti, ollut toteuttamassa tai toteuttanut alanvaihtoa koskevat aikeensa jo. Ainoastaan alle kolmasosa vastaajista vuosina 2014 (28,1 %) ja 2015 (27,7 %) ei ollut edes harkinnut alan vaihtamista. Toki on otettava huomioon, että kyselyihin ei välttämättä ole vaivautunut vastaamaan suurin osa niistä, jotka eivät ole edes pohtineet alanvaihtoa. Yleisiä päätelmiä ei näistä tuloksista siis periaatteessa voida tehdä.

Alanvaihdon syyt liittyivät molemmissa kyselyissä pitkälti alan ja työmäärän ongelmiin, omiin tunteisiin työoloista, yrityksen tai taloudellisen tilanteen epävarmuuteen, Kelaan tai muihin syihin. Suurimpina alaan liittyvinä tekijöinä olivat töiden vähyys, alan epävakaa tilanne sekä tulosten tuoma epävarmuus. Omista tunteista työoloihin liittyen esille nousivat molemmissa kyselyissä etenkin toimeksiantojen jatkuva päivystäminen sekä työpäiviin vaikuttamisen tai tulevaisuuden suunnittelun mahdottomuus.

Yritysten ja taloudellisen tilanteen epävarmuudesta nousivat molempien kyselyiden vastauksissa esille etenkin huoli taloudellisesta tilanteesta, tuntityösuhteen epävarmat tulot sekä kuukausityösuhteiden irtisanominen. Kelasta johtuvista syistä vastaajat mainitsivat molempina vuosina etenkin Kelan yksipuolisten sääntöjen ja muutosten aiheuttaman stressin, välityksen toimimattomuuden sekä kilpailutuksen aiheuttaman epävarmuuden. Muita suurimpia esille nousseita syitä alan vaihtamiselle molemmissa kyselyissä olivat kiinnostuminen toisesta ammatista tai toisen ammatin aloitetut opiskelut, toinen ammatti tai työpaikka sekä tulkkien liiallinen määrä. Joitain SVT:n ja TTYR:n vastaajien mainitsemista syistä ei mainittu enää uusintakyselyssä. Vastaavasti uusintakyselyssä nousi esille joitakin uusia syitä. Lisäksi Kelaan liittyviä syitä mainittiin vuonna 2015 useammin kuin vuonna 2014, jolloin kategorioista nousi enemmän esille muut syyt.

Alan vaihtamisen tavat olivat molemmissa kyselyissä hyvin samankaltaisia. Yleisimpiä tapoja olivat muun alan opiskeluihin hakeminen, niiden aloittaminen tai jatkaminen sekä aiempi ammatti, johon palata. Osa vastaajista aikoi opiskella ammatin, jossa voi hyödyntää tulkin koulutusta tai hankkia lisäkoulutusta. Puhevammaisille tulkkaus on selvästi alkanut kiinnostaa yhä enemmän.

Kahdeksasta pelkästään kirjoitustulkin ammatissa toimineista vastaajista kaikki ilmoittivat vastanneensa myös edelliseen kyselyyn. Heistä kuitenkin ainoastaan kolme vastasi kysymyksiin alanvaihtosuunnitelmien muutoksista kyselyiden välillä. Kahdesta aiemmin alanvaihtoa suunnitelleista vastaajista toinen oli toteuttamassa suunnitelmiaan ja toinen perunut ne. Kolmas vastaaja ei aikonut edellisen kyselyn aikaan vaihtaa alaa, eikä ollut muuttanut mieltään.

Viittomakielen tulkeista, joista osa toimi myös kirjoitustulkkeina, 85 oli suunnitellut aiemmin alanvaihtoa. Heistä 70,6 % oli toteuttamassa suunnitelmiaan, 17,6 % oli toteuttanut ne ja 11,8 % oli perunut aiemmat suunnitelmansa alkuperäisen kyselyn jälkeen. Vastaajista 50 ilmoitti, ettei aiemman kyselyn aikaan suunnitellut alanvaihtoa. Heistä 74 % ei ollut muuttanut mieltään, 16 % oli suunnittelemassa alanvaihtoa, 4 % oli toteuttamassa alanvaihtosuunnitelmiaan ja 6 % oli vaihtanut alaa.

Tuloksista voidaan nähdä, etteivät kirjoitustulkkien suunnitelmat olleet juurikaan muuttuneet, mutta viittomakielen tulkeista muutama henkilö oli perunut alanvaihtosuunnitelmansa ja yllättävän moni (yhteensä 26 %) päinvastoin olikin päättänyt vaihtaa alaa aiempien ajatuksiensa vastaisesti. Nähtävästi kirjoitustulkkauksen tilanne saattaisi siis olla vakaampi kuin viittomakielen tulkkauksen. Tämä johtopäätös ei kuitenkaan ole pätevä, sillä ainoastaan kirjoitustulkkausta tekevien henkilöiden vastajamäärä oli valitettavan pieni.

Kysymykseen työkalenterin auki pitämisestä vastasi kuusi kirjoitustulkkia. Heistä neljä ilmoitti pitävänsä kalenteria auki yli 40 tuntia viikon aikana. Loput vastaajat pitivät kalenteria auki 21–30 tuntia tai alle 10 tuntia viikossa. Viittomakielen tulkeista 147 vastasi kysymykseen. Heistä suurin osa (68,7 %) piti kalenteriaan auki yli 30 tuntia viikon aikana. Alle 30 tuntia kalenteriaan piti auki yhteensä 31,3 % vastaajista. Selvä

enemmistö kysymykseen vastanneista kirjoitustulkeista sekä viittomakielen tulkeista piti kalenteriaan auki yli 30 tuntia viikon aikana.

Kirjoitustulkeista kuusi vastasi kysymykseen tehtyjen tulkkausten määrästä. Kolme vastaajaa ilmoitti tekevänsä keskimäärin 6–10 tuntia tulkkauksia viikossa. Loput vastaajat tulkkasivat alle viisi tuntia tai yli kymmenen tuntia viikossa. Viittomakielen tulkeista 146 vastasi kysymykseen. Heistä hieman alle puolet (41,8 %) ilmoitti tulkkavansa viikon aikana alle 10 tuntia. Enemmistö (55,5 %) teki tulkkauksia viikon aikana 11–30 tuntia. Ainoastaan 2,7 % ilmoitti tulkkavansa viikon aikana yli 30 tuntia. Keskimääräisesti tulkit tekivät tulkkauksia 6–30 tuntia viikon aikana.

Tuloksista päätellen tulkit usein pitävät kalenteriaan paljon auki tilausten toivossa. Toteutuneiden tulkkausten määrä kuitenkin vaihtelee melko paljon, ja vain harva saa kalenteriinsa yli 30 tunnin edestä toimeksiantoja viikon aikana. Avoimista vastauksista esille noussut huoli töiden määrästä ja riittävydestä vaikuttaa siis aiheelliselta.

Kuusi kirjoitustulkkia vastasi kysymykseen tulotasossa koettuihin muutoksiin liittyen. Vastaajista neljä ei osannut sanoa, oliko eroa tapahtunut. Yksi vastaaja ilmoitti tulojensa nousseen hieman ja yksi vastaaja ilmoitti tulojensa laskeneen hieman. Viittomakielen tulkeista kysymykseen tulotason eroista vastasi 149. Heistä suurin osa (36,9 %) ei osannut sanoa, oliko heidän tuloissaan tapahtunut muutosta. Vastaajista 30,9 % ilmoitti tulojen laskeneen huomattavasti ja 12,8 % koki tulojensa laskeneen hieman. Vastaajista 14,8 % koki tulojensa nousseen hieman ja 4,7 % ilmoitti tulojensa nousseen huomattavasti.

Vaikka avoimista vastauksista nousikin esille huoli taloudellisesta tilanteesta, ei enemmistö tulkeista huomannut merkittävää eroa tuloissaan. Viittomakielen tulkeista melko moni kuitenkin koki tulojensa laskeneen huomattavasti tai hieman, kirjoitustulkeista vain yksi koki tulojensa laskeneen hieman. Osa vastaajista oli myös kokenut tulojensa nousseen. Ei siis voida suoraan todeta, että tulkkien tulot olisivat laskeneet aiemmasta, joskin laskua ilmeni jonkin verran.

Kysymykseen tulotason laskemisen syistä vastasi kaksi kirjoitustulkkia, mutta heistä vain toinen oli vastannut edelliseen kysymykseen tulojensa laskeneen. Tästä syystä

en ottanut hänen vastaustaan huomioon. Yksi vastaaja epäili eron johtuvan siitä, että tilauksia tulee vähemmän kuin ennen, vaikkei hänen työsuhteensa ole muuttunut. Yhteensä 79 viittomakielen tulkkia vastasi kysymykseen. Heistä kuitenkin vain 65 vastasi edelliseen kysymykseen, että kokivat tulojensa laskeneen. Muiden vastauksia tähän kysymykseen en siis ole huomionut. Vaihtoehtoon ”Jokin muu syy, mikä?” vastasi yhteensä 26 henkilöä, mutta olen aiemmin mainituista syistä huomionut heistä vain viidentoista vastaukset. Vastaajien oli mahdollista valita useampi vaihtoehto.

Vastaajista suurin osa (36/65) mainitsi tulojen laskun johtuneen mahdollisesti siitä, että vaikka heidän työsuhteensa ei ole muuttunut, he ovat saaneet vähemmän tilauksia kuin ennen. Seuraavaksi eniten (14/65) pohdittiin palkanlaskun johtuneen siitä, että työsuhde on muuttunut kuukausipalkkalaisesta tuntityöntekijäksi. Loput vastaajat ilmoittivat päättäneensä ottaa vähemmän tilauksia vastaan (6/65), vaihtaneensa työpaikkaa (5/65), työsuhteen muuttuneen osa-aikaiseksi (4/65) tai jääneensä ilman työpaikkaa (2/65).

”Jokin muu syy, mikä?”-kohtaan vastasi 26 henkilöä, mutta edellä mainituista syistä olen käsitellyt niistä vain viittatoista. Vastaajien epäilemät syyt liittyivät Kelaan, kilpailutukseen tai välitykseen (5/15), työsuhteen tai työsopimuksen muutoksiin (4/15), töiden vähäisyyteen työskentelyalueella (2/15), opintovapaaseen (2/15), äitiyslomaan (1/15) sekä tilausten määrän vähentymiseen (1/15).

Kirjoitustulkit eivät listanneet mahdollisia syitä tulojen laskemiseen, sillä moni heistä ei vastannut kokevansa tulojensa laskeneen. Viittomakielen tulkeista taasen yli kolmasosa koki palkkansa laskeneen, joten he vastasivat kysymykseen tulojen laskemisen syistä herkemmin. Suurimmat syyt liittyivät tilausten vähyyteen, mikä jälleen tukee vastaajien aiemmin mainitsemaa huolta töiden vähäisyydestä sekä mahdollisesti myös välityksen ongelmista. Samaten muutos kuukausipalkkaisuudesta tuntisopimukseen ja sen aiheuttama taloudellinen huoli on taas mainittu.

6.4 Tulosten vertailua aiempaan tutkimukseen alanvaihdosta

Vuosituhanneen vaihteen tutkimuksissa alalta lähtemisen syiksi nousivat pitkälti samat tekijät, kuten työolosuhteet, työsopimukset sekä palkan maksun ongelmat tai määrä. Muita yleisiä syitä olivat esimerkiksi henkilökohtaiset syyt, omiin tulkkaustaitoihin liittyvä epävarmuus sekä motivaation puute. Tulkin työ on koettu epäsäännöllisenä ja palkkatuloiltaan epävarmana ammattina. (Nyberg & Peltari 1998, 32–43; Alanen & Lauronen 2001, 25–33; Nikoskinen 2010, 74, 86–88.)

Vuosien 2014 ja 2015 tutkimustulokset nostivat alanvaihdon syistä uutena esille muun muassa alan ja työmäärän ongelmat sekä Kelan toiminnan. Yhteneväisyyksiä aiemman ja tuoreemman alalta poistumisen syiden välille toivat omat tunteet työoloista sekä yrityksen ja taloudellisen tilanteen epävarmuus.

Työolosuhteisiin on saattanut hyvinkin vaikuttaa se, että aiemmin viittomakielen tulkin työ on ollut pitkälti freelancer-työtä. Tällöin työtuntien ja palkan määrä on saattanut vaihdella vuoden aikana paljonkin. Saarikko ja Suonpää (2014, 31–32) toteavat, että tulkkauspalveluiden järjestämisvastuun siirtymisen Kelalle jälkeen eivät viittomakielen tulkit voi enää työskennellä freelancereina. Silti yli puolella heidän kyselynsä vastanneista tuoreista tulkeista oli niin sanottu nollasopimus, joka ei takaa työntekijälle työtunteja. Tämä olikin SVT:n ja TTYR:n sekä uusintakyselyn vastauksissa noussut yhdeksi kuormittavaksi tekijäksi.

Nikoskinen (2010) sekä Saarikon ja Suonpään (2014) tutkimusten perusteella vuosina 2001–2013 valmistuneista viittomakielen tulkeista suurin osa on työllistynyt tulkkauslalle (Nikoskinen 2010, 56–58; Saarikko & Suonpää 2014, 27–28). On kuitenkin otettava huomioon, että Nikoskinen tutkimus koski nimenomaan Humakista valmistuneita viittomakielen tulkkeja. Samaten Väisäsen toteuttaman, Humakista valmistuneiden työllistymistä kuvaavan tutkimuksen mukaan tulkeiksi valmistuneista peräti 97,2 % oli työllistynyt (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2015). Silti sekä SVT:n ja TTYR:n että uusintakyselyn vastauksista nousee vahvasti esille huoli töiden riittämättömyydestä, minkä olettaisi vaikuttavan myös uusien työntekijöiden palkkaamiseen. Mutta kuten Saarikko ja Suonpää (2014, 42) opinnäytetyössään toteavat, huolimatta siitä että tutkimuksen toteutuksen aikaan työllisyystilanne on vaikuttanut hyvältä, ei

tulevaisuudesta voida olla varmoja. Koska tulkkausalalla on viime vuosina muuttunut niin paljon, tapahtuu muutoksia luultavasti jatkossakin ja se saattaa osaltaan vaikuttaa työllistymiseen.

6.5 Aiheita jatkotutkimukselle

Tulkkien alanvaihto saattaa hyvinkin pysyä akuuttina aiheena myös jatkossa. Näin ollen en pitäisi ajatusta uudesta, vastaavanlaisesta kyselystä lainkaan mahdottomana. Työllisyystilanne kuitenkin elää jatkuvasti. Uusintakysely voisi olla aiheellinen pidemmän aikavälin päästä, sillä kuten aiemmin mainitsin, oli alkuperäisen kyselyn sekä uusintakyselyn välissä ainoastaan reilu puoli vuotta. Mielestäni olisi hyvin mielenkiintoista kuulla, mitä alanvaihdon toteuttaneet henkilöt tekevät nykyään. Toki tässä työssä esitellyt tutkimukset ovat aihetta sivunneet niiden vastaajien kohdalla, jotka ovat vaihtaneet alaa jo kyselyiden toteuttamisen aikana. Jäljelle jäi kuitenkin monta vastaajaa, jotka ovat vaihtamassa alaa lähitulevaisuudessa. Olisi kiinnostavaa myös kuulla, ovatko aiotut alanvaihdon tavat toteutuneet tai ovatko suunnitelmat muuttuneet ja olisivatko jotkut mahdollisesti vielä peruneet suunnitelmansa.

Aiheeseen liittyen tutkimusta voisi tehdä myös esimerkiksi tulkkien työtyytyväisyydestä, josta kylläkin on tehty tutkimusta jo aiemmin. Uskon, että tuoreempi tutkimus voisi kuitenkin olla paikallaan. Työsuhteiden muuttuminen kuukausipalkkaisesta tuntipalkkaiseksi nimittäin on saattanut vaikuttaa työntekijöiden tuntemuksiin työoloista. Tällöin tutkimuksessa olisi myös positiivisempi näkökulma, kun kartoitetaan tyytyväisyyden tasoa ennen kuin alan vaihtaminen on akuutti ajatus. Tarkempi tutkimus kirjoitustulkkien työtyytyväisyydestä tai alan vaihtamisesta olisi mielestäni myös sängen kiinnostava aihe, sillä omassa tutkimuksessani kirjoitustulkkien vastaajamäärä jäi harmillisen pieneksi.

LÄHTEET

- Alanen, Elina & Lauronen, Hanna 2001. Miksi viittomakielentulkit eivät jää alalle? Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2015. Katso ammatit, työllistyminen ja palkka. Viitattu 21.4.2015. <http://www.humak.fi/uutiset/amatit-tyollistyminen-palkka/>
- Kainulainen, Marjukka & Immonen, Ina 2014. Välittäjänä muutoksessa. Kuvaus muutoksista sisäisissä tulkkivälityksissä ja välittäjien yhteistyössä Kelan valtakunnallisen välityskeskuksen perustamisen myötä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Kuurojen Liitto ry 2014. Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmä on huolissaan tulkkien siirtymisestä muille aloille. Viitattu 12.3.2015. <http://www.kl-deaf.fi/fi-FI/uutiset/uutinen/?groupId=1ce45fc2-06ff-4d19-924c-67939a0bd93c&announcementId=3872e5f7-b185-4954-afd3-e4fb51960e7c>
- Nikoskinen, Elina 2010. Viittomakielentulkkien (AMK) työelämään sijoittuminen, koulutuskokemukset ja jatko-opintosuunnitelmat. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja B. Projektiraportit ja selvitykset 14.
- Nyberg, Heidi & Pelttari, Anne 1998. Viittomakielentulkkien työstä jättäytyminen. Syitä työn lopettamiseen, vähenemiseen ja alan vaihtoon. Turku: Turun kristillinen opisto.
- Saarikko, Saara & Suonpää, Heta 2014. Uusi tulkki tahtoo töihin. Selvitys vuosina 2011–2013 valmistuneiden viittomakielentulkkien työllistymisestä. Turku: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Salmi, Eeva 2015. Humakin sisäinen tiedote tulkkirekisterin lakkauttamisesta. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Salomaa, Jari 2013. Kela keskittää tulkkauksen välitys- ja etätulkkaukspalvelut Turkuun. Kielisilta 4/2013, 24.
- Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2014a. Tulkkaukspalvelu. Viitattu 9.11.2014. <http://www.tulkit.net/tulkkaukspalvelu>
- Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2014b. Liitot: Kelalle siirtynyt tulkkivälitys ei toimi – tulkit ajetaan työttömiksi. Viitattu 12.3.2015. <http://www.tulkit.net/ajankohtaista/liitot-kelalle-siirtynyt-tulkkivalitys-ei-toimi-tulkit-ajetaan-tyottomiksi>
- Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2014c. SVT ry. Viitattu 9.11.2014. <http://www.tulkit.net/svt-ry>

Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2014d. Kysely tulkeille alan vaihtamisen aikeista (kesäkuu 2014). Viitattu 27.3.2015. <http://www.tulkit.net/ajankohtaista/kysely-tulkeille-alan-vaihtamisen-aikeista-kesakuu-2014>

Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmä 2015. Viitattu 30.1.2015. <http://www.kl-deaf.fi/fi-FI/tulkki-toiminnan-yhteistyoryhma/>

Yle Uutiset viittomakielellä 2014. Viittomakielen tulkit siirtymässä muille aloille – tulkkipula uhkaa. Viitattu 27.3.2015. http://yle.fi/uutiset/viittomakielen_tulkit_siirtymassa_muille_aloille_-_tulkkipula_uhkaa/7339889

LIITTEET

Liite 1. SVT:n ja TTYR:n kyselyn kysymyslomake.

Kysely tulkkien alanvaihtosuunnitelmista

Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmä on huolestuneena seurannut tulkkien suunnitelmia vaihtaa alaa, siksi se päätti järjestää tulkeille tilannetta kartoittavan kyselyn. Tulkkipäivätyö, jonka liitteenä kysely suunniteltiin lähetettävän, toteutetaan vasta kesän jälkeen, jonka takia kysely toteutetaan sähköisessä muodossa nyt ennen kesälomien alkua.

Vastaukset käsitellään nimettöminä. Vastausaikaa on torstaihin 19.6. asti.

Pyydämme ystävällisesti sinua vastaamaan seuraaviin kysymyksiin. Vastaaminen vie noin 10 minuuttia.

***Pakollinen**

Syntymävuosi *

Tulkiksi valmistumisvuosi *

Asuinpaikka *

Ilmoita vähintään työssäkäyntialueesi

Olen *

- viittomakielen tulkki
- kirjoitustulkki

Työskentelen tulkkina

- päätoimisesti
- sivutoimisesti

Työskentelen *

Jos valitset viimeisen kohdan, sinun ei tarvitse vastata jatkokysymyksiin. Muista kuitenkin lähettää vastauksesi sivun alareunassa olevaa nappia painamalla.

- ☐ työsuhteessa tuntityöntekijänä
- ☐ työsuhteessa kuukausipalkkaisena
- ☐ yrittäjänä toiminimellä
- ☐ yrittäjänä osaomistajana
- ☐ en toimi enää tulkkina

Alalla pysyminen *

Jos valitset ensimmäisen kohdan, sinun ei tarvitse vastata jatkokysymyksiin. Muista kuitenkin lähettää vastauksesi sivun alareunassa olevaa nappia painamalla.

- ☐ En suunnittele alan vaihtamista
- ☐ Alan vaihtaminen on käynyt mielessä
- ☐ Suunnittelen aktiivisesti alan vaihtamista
- ☐ Olen päättänyt vaihtaa alaa
- ☐ Olen vaihtanut/vaihtamassa alaa vuoden 2014 aikana

Miksi olet vaihtanut/vaihtamassa alaa?

Vastaa tähän, jos vastasit edellisessä kysymyksessä suunnittelevasi, päättäneesi tai vaihtaneesi alaa

Miten vaihdat alaa?

Onko sinulla esim. muu koulutus tai aiempi ammatti, johon palaat? Vai lähdetkö/suunnitteletko lähteväsi opiskelemaan muuta alaa?

Suunnitteletko jatkavasi tulkkauksia satunnaisesti (esim. sivutyönäsi)?

- Kyllä
- En

Liite 2. Uusintakyselyn kysymyslomake.

Seurantakysely tulkkien alanvaihtosuunnitelmista

Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmä on huolestuneena seurannut tulkkien suunnitelmia vaihtaa alaa, siksi se päätti järjestää tulkeille tilannetta kartoittavan kyselyn. Alkuperäinen kysely toteutettiin kesäkuussa 2014, tämä on sen seurantakysely. Toivomme, että edelliseenkin kyselyyn vastanneet vastaisivat jälleen. Tämän kyselyn tarkoituksena on kartoittaa myös sitä, onko työn tekemisen tapa muuttunut viime vuoden aikana.

Vastaukset käsitellään nimettöminä. Vastausaikaa on 2. helmikuuta asti. Pyydämme ystävällisesti sinua vastaamaan seuraaviin kysymyksiin. Vastaaminen vie noin 10 minuuttia.

1. Oletko vastannut SVT:n kyselyyn tulkkien alanvaihtosuunnitelmista kesällä 2014? *

- ☐ Kyllä
☐ En

2. Syntymävuosi

3. Tulkiksi valmistumisvuosi *

4. Asuinpaikka *

Ilmoita vähintään työssäkäyntialueesi.

5. Olen *

- ☐ Viittomakielen tulkki
☐ Kirjoitustulkki

6. Työskentelen tulkkina

- ☐ Päätoimisesti

☐ Sivutoimisesti

7. Työskentelen

Jos valitset viimeisen kohdan, sinun ei tarvitse vastata jatkokysymyksiin. Muista kuitenkin lähettää vastauksesi sivun alareunassa olevaa nappia painamalla.

- ☐ Työsuhteessa tuntityöntekijänä
- ☐ Työsuhteessa kuukausipalkkaisena
- ☐ Yrittäjänä toiminimellä
- ☐ Yrittäjänä osaomistajana
- ☐ En toimi enää tulkkina

8. Alalla pysyminen *

Jos valitset viimeisen kohdan, sinun ei tarvitse vastata jatkokysymyksiin. Muista kuitenkin lähettää vastauksesi sivun alareunassa olevaa nappia painamalla.

- ☐ Alan vaihtaminen on käynyt mielessä
- ☐ Suunnittelen aktiivisesti alan vaihtamista
- ☐ Olen vaihtanut alaa vuoden 2014 aikana
- ☐ Olen vaihtamassa alaa vuoden 2015 aikana
- ☐ En suunnittele alan vaihtamista

9. Miksi olet vaihtanut tai olet vaihtamassa alaa?

Vastaa tähän, jos vastasit edellisessä kysymyksessä suunnittelevasi, päättäneesi tai vaihtaneesi alaa.

10. Miten vaihdat alaa?

Onko sinulla esim. muu koulutus tai aiempi ammatti, johon palaat? Vai lähdetkö/suunnitteletko lähteväsi opiskelemaan muuta alaa?

11. Suunnitteletko jatkavasi tulkkauksia satunnaisesti (esim. sivutyönäsi)?

- ☐ Kyllä
- ☐ En

12. Jos olet vastannut aiempaan kyselyyn suunnittelevasi alanvaihtoa, oletko toteuttanut suunnitelmasi vai perunut ne?

- ☐ Toteuttanut
- ☐ Toteuttamassa
- ☐ Perunut

13. Jos olet vastannut aiempaan kyselyyn, ettet suunnittele alanvaihtoa, oletko muuttanut mieltäsi ja olet nyt suunnittelemassa tai toteuttamassa alanvaihtoa?

- ☐ En ole muuttanut mieltäni
- ☐ Suunnittelemassa
- ☐ Toteuttamassa
- ☐ Toteuttanut

14. Kuinka paljon keskimäärin pidät työkalenteriasi viikon aikana auki?

- ☐ 0-10 tuntia
- ☐ 11-20 tuntia
- ☐ 21-30 tuntia
- ☐ 31-40 tuntia
- ☐ yli 40 tuntia

15. Paljonko keskimäärin tulkkauksia teet/sinulla on viikon aikana?

Älä laske matka-aikoja mukaan.

- ☐ 0-5 tuntia
- ☐ 6-10 tuntia
- ☐ 11-15 tuntia

- ☐ 16-20 tuntia
- ☐ 21-30 tuntia
- ☐ yli 30 tuntia

16. Koetko tulotasosi nousseen tai laskeneen viimeisen vuoden aikana?

- ☐ laskenut hieman (alle 10%)
- ☐ laskenut huomattavasti (yli 20%)
- ☐ en osaa sanoa/ei huomattavaa eroa
- ☐ noussut hieman (alle 10%)
- ☐ noussut huomattavasti (yli 20%)

17. Jos koet tulojesi laskeneen, mistä uskoisit sen johtuvan?

- ☐ Jäin ilman työpaikkaa
- ☐ Vaihdoin työpaikkaa
- ☐ Työsuhteeni muuttui osa-aikaiseksi
- ☐ Työsuhteeni muutti kuukausipalkkalaisesta tuntityöntekijäksi
- ☐ Työsuhteeni ei ole muuttunut, mutta saan vähemmän tilauksia kuin ennen
- ☐ Päätin ottaa vähemmän tilauksia vastaan

Jokin muu syy, mikä?

☐
